

The fixed capital stock and capital-output ratio of South Africa from 1946 to 1972

By B. L. de Jager

Introduction

The main purpose of this article is to provide statistical information regarding the stock of fixed capital in the South African economy for the post-war period and its relation to economic growth. The concept capital, as used in this presentation, is defined as physical objects which have been produced by the economic system and which are, in turn, used for the production of other commodities and services. Fixed capital assets include all man-made durable objects in private and public enterprises, including residential buildings and buildings and construction works of the general government with the exception of military installations. As it is not the intention to provide estimates of national wealth, no attempt has been made to estimate the value of non-reproducible capital assets such as mineral deposits, land and other natural assets. For the same reason, the value of consumer durable goods and other household assets are also excluded from the value of the fixed capital stock.

The data provided in this article could, for example, be used as a measure of capital input in the calculation of total factor productivity. Structural changes in the economy can be analysed by examining the interrelationship between different components of the fixed capital stock or by relating it to measures of output and other production factors such as labour. The emphasis, therefore, falls mainly on the calculation of fixed capital stock figures in terms of constant prices.

The first section of this article will be devoted to a discussion of the methods employed in the calculation of the fixed capital stock. The subsequent sections contain a brief analysis of the growth in the *real* fixed capital stock since 1946 and of structural changes which occurred in the composition of this magnitude since World War II. In the last section an attempt will be made to analyse the relationship between the *real* fixed capital stock and the *real* gross domestic product over the period from 1946 to 1972.

Methods of calculation

The so-called "perpetual inventory method" was used for the calculation of the real fixed capital stock of South Africa. The method involves the accumulation of real net fixed investment figures, i.e. gross fixed investment at constant prices minus provision for depreciation at constant prices. The method was developed to exploit readily available statistical data. The basic information required for the application of this method is (a) annual statistics of gross fixed investment; (b) price index-numbers for fixed investment and (c) estimates of the average economic life of capital assets.

The Economic Department of the Reserve Bank has at its disposal detailed information on gross domestic fixed investment at current market prices dating back, in some cases, to the previous century. For each of the nine major sectors of the economy, fixed investment figures are available according to five types of assets, namely residential buildings, non-residential buildings, construction works, transport equipment and machinery and other equipment. Furthermore, fixed investment is also classified by type of organisation, i.e. public authorities, public corporations and private business enterprises.

To calculate the real fixed capital stock, annual fixed investment figures had to be adjusted for price changes. This was done by deflating the series of gross fixed investment at current prices by suitable price index-numbers with 1963 as base year. Price indices for the deflation of capital outlays on transport equipment and on machinery and other equipment were obtained from the Department of Statistics. For the deflation of capital expenditure on buildings and construction works, indices of construction costs were compiled by the Reserve Bank from information supplied by the Department of Statistics. Since 1963 separate indices were compiled for each of the three types of construction activity, namely residential buildings, non-residential buildings and construction works. Apart from pure price components, these indices were also adjusted for measurable changes in labour productivity.

In the calculation of provision for depreciation or capital consumption, the Reserve Bank made certain assumptions about the average economic life of the various assets. The assumed lifetimes vary from 80 years in the case of construction works in the agricultural sector to 8 years for transport equipment. No provision for depreciation was made in the case of construction works of general government departments. In the latter case, it was argued that the economic life of these construction works could be prolonged indefinitely by adequate maintenance and reparation. Expenditure on maintenance and reparation of construction works by the general government is, therefore, treated as current expenditure in the national accounts of South Africa (and not as fixed investment) and no provision for capital consumption of these assets was consequently made.

Based on these assumptions, the annual provision for depreciation at constant prices was calculated by adopting the conventional "straight line method". According to this method, the original cost of an asset is written off in equal amounts over the economic life of the asset. Real capital stock for 1946 was obtained by accumulating the annual real gross fixed invest-

ment figures for a period equal to the economic life of the particular type of asset and deducting from this total the accumulated provision for depreciation in respect of these outlays over the same period. For subsequent years the capital stock was obtained by adding the annual net fixed investment figures to the capital stock of the preceding year.

Regarding the classification of the capital stock by kind of economic activity and by type of organisation it is necessary to mention that the Reserve Bank's definition of fixed investment relates only to outlays on new capital assets. Consequently, transactions in existing assets between sectors were not taken into account. However, the value of these transactions is relatively small in relation to total gross domestic fixed investment and should therefore not affect the reliability and usefulness of the sectoral estimates of the capital stock.

The estimates of the *real* fixed capital stock which will be discussed in the following paragraphs, are presented in Tables* I to III of the statistical annexure to this article. Table I shows the real capital stock classified by type of economic activity, whereas Tables II and III give the same information classified by type of organisation and by type of asset, respectively.

Tables* IV to VI contain the value of the fixed capital stock at *depreciated original cost*. The data on the capital stock at depreciated original cost were calculated in the same way as the real capital stock except that annual fixed investment data at current prices were used.

In Tables* VII to IX of the statistical annexure the capital stock is presented at *replacement value* according to kind of economic activity, type of organisation and type of asset, respectively. These estimates were obtained by inflating the real capital stock figures (Tables I to III) by the same indices employed in the conversion of fixed investment at current prices to constant prices.

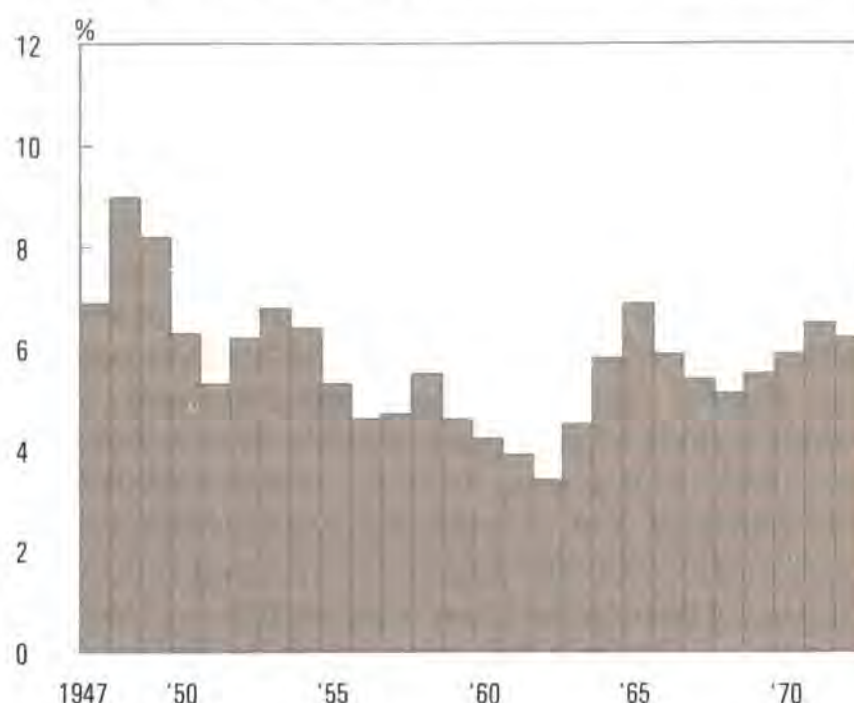
Growth in real fixed capital stock since 1946

Between 1946 and 1972 the real fixed capital stock of South Africa increased by 325 per cent or at an average annual rate of 5,7 per cent. As the South African population increased by only 2,5 per cent per annum over the same period, a considerable increase occurred in the amount of capital per head of the population during the post-war period. The real gross domestic product of South Africa, however, increased on average by 5,1 per cent per annum during the same period, indicating that the average capital-output ratio showed little change over the post-war period.

Based on the annual percentage changes in the value of the capital stock as shown in Graph 1, three definite sub-periods can be distinguished during the

Graph 1

Annual percentage change in real fixed capital stock

post-war period as a whole. During the period 1946 to 1954 the average rate of increase in the real fixed capital stock of 6,9 per cent per annum was considerably higher than the average annual rate of increase of 5,7 per cent during the post-war period as a whole. The most important contribution to this high growth rate was made by the private sector and, more particularly, by the mining sector as a result of a high level of fixed investment in the then newly-discovered Orange Free State and Western Transvaal gold fields. Private manufacturing responded to the high post-war level of consumer and investment demand and assisted by import restrictions, rapidly expanded its productive capacity during this period. Public corporations also made a notable contribution to the rapid rate of expansion in the manufacturing sector as a result of the erection of Sasol and Iscor's Vanderbijlpark works.

During the following eight-year period from 1954 to 1962, the average annual growth rate in the real fixed capital stock declined noticeably to only 4,5 per cent. This slower rate of growth can partly be ascribed to the existence of excess productive capacity in manufacturing as a result of the immediate post-war investment boom and to the overall slackening in economic activity—the average annual rate of growth in the real gross domestic product declined from 5,3 per cent between 1946 and 1954 to only 4,1 per cent between 1954 and 1962. Public authorities, including the S.A. Railways, contributed most to the increase in the capital stock during this period.

The early nineteen sixties were characterised by a low level of investment activity as a result of various exogenous factors. By 1963, however, most of the uncertainties regarding South Africa's international standing after the termination of its Commonwealth membership, as well as the lack of confidence in the

*Tables I-IX appear on pages 23-31

economy, caused by political unrest, had been removed and the economy entered an expansionary phase. Consequently the average growth rate in the real fixed capital stock accelerated to 5,8 per cent per annum between 1962 and 1972 which was almost in line with the post-war average annual growth rate of 5,7 per cent. All the sectors of the economy (agriculture and mining to a lesser extent) contributed to this higher rate of increase. The highest growth rates were, however, recorded by manufacturing and the sector providing community, social and personal services whose real fixed capital stock increased at average annual rates of 8,3 per cent and 8,0 per cent, respectively.

Although the years from 1963 to 1972 are treated as one period, cyclical fluctuations occurred in the annual rate of increase in the real fixed capital stock during this period. The acceleration in the rate of increase in the fixed capital stock from 1963 to 1965 and the subsequent progressively smaller increases from 1966 to 1968 may to a large extent be attributed to fluctuations in fixed investment by private manufacturing. In 1969, however, the rate of increase accelerated again and attained relatively high levels during 1970 to 1972. An upsurge in real estate development caused the acceleration during 1969 whereas the revival in fixed investment by private manufacturing and the erection of Natref and Alusaf contributed materially to the further acceleration during 1970. Towards the end of 1971 the sharp rise in private manufacturing investment faded out and substantial increases in the capital outlays of public corporations, the S.A. Railways and by public authorities for the provision of community and social services were mainly responsible for the high rates of increase during 1971 and 1972.

Changes in the structure of the real fixed capital stock

Although all sectors of the economy experienced an expansion in their real fixed capital stock after World

War II, the rates of growth in the capital stock varied significantly between individual sectors. These divergent growth rates naturally resulted in either increased or decreased shares in the total capital stock. The percentage share of each of the nine major sectors of the economy is presented in Table 1 for 5-year periods from 1946 to 1970 and for 1971 and 1972.

The most significant change in the proportionate share of any one sector occurred in the case of the sector providing community, social and personal services. This sector's percentage share increased markedly from 17,5 per cent during 1946 to 1950 to 24,0 per cent during 1971 to 1972 and resulted mainly from increased infrastructural investment by the general government since the beginning of the nineteen sixties.

The percentage share of the secondary industries (i.e. manufacturing, electricity, gas and water and construction) in the total fixed capital stock also increased markedly since 1946. Manufacturing increased its share of the total fixed capital stock from 6,9 per cent during 1946 to 1950 to 9,9 per cent during 1971 to 1972. Both the private sector and public manufacturing corporations like Iscor, Sasol, Natref and Alusaf contributed to the increased share of the manufacturing sector. Capital stock required for the provision of electricity, gas and water as a percentage of the total capital stock increased almost continuously from 5,7 per cent during 1946 to 1950 to 6,9 per cent during 1966 to 1970 and to 7,3 per cent during 1971 to 1972. In this sphere of economic activity a major role was played by the Electricity Supply Commission in its endeavour to meet the increasing demand for electricity of a developing economy.

Other significant changes in the percentage distribution of the fixed capital stock were the declining percentage shares of the primary sectors as well as of the sector transport, storage and communication. Agriculture's share of the total fixed capital stock declined from 12,4 per cent during 1946 to 1950 to only 7,4 per cent during 1971 to 1972. After the share of

Table 1. Percentage distribution of the real fixed capital stock by kind of economic activity

Period	Agriculture, forestry and fishing	Mining and quarrying	Manufacturing	Electricity, gas and water	Construction - (contractors)	Wholesale and retail trade, catering and accommodation	Transport, storage and communication	Finance, insurance real estate and business services	Community, social and personal services	Total
1946-1950	12,4	8,1	6,9	5,7	0,4	4,7	22,9	21,4	17,5	100,0
1951-1955	12,2	9,5	7,9	6,3	0,4	4,9	20,7	21,3	16,8	100,0
1956-1960	11,0	9,3	7,8	6,9	0,4	5,2	20,9	20,7	17,8	100,0
1961-1965	9,8	8,7	8,7	6,8	0,4	5,2	20,5	19,8	20,1	100,0
1966-1970	8,3	7,3	10,1	6,9	0,6	5,1	19,3	20,1	22,3	100,0
1971-1972	7,4	6,4	9,9	7,3	0,7	4,9	18,6	20,8	24,0	100,0

the mining sector had increased to 9,5 per cent during 1951 to 1955, it declined continuously to only 6,4 per cent during 1971 to 1972. The decline in the relative importance of the primary sectors in the total fixed capital stock is also reflected in their diminishing contributions to the gross domestic product; a phenomenon consistent with the process of economic development experienced by developing countries. The decline in the proportionate share of the sector transport, storage and communication from 22,9 per cent during 1946 to 1950 to 18,6 per cent during 1971 to 1972 is also a normal development. Initially, large amounts were invested in the railway system to provide transport facilities in excess of the immediate needs of the economy. The acceleration in the rate of increase in overall economic development, particularly since World War II, resulted in a high level of investment activity in the secondary and other sectors of the economy while railway development occurred at a relatively slower rate in order to take up the surplus transport capacity. The net result of these divergent tendencies was a decline in the proportionate share of the S.A. Railways in the total fixed capital stock while the shares of the sector providing community, social and personal services and the secondary sectors increased perceptibly.

Table 2. Percentage distribution of the real fixed capital stock by type of organisation

Period	Public authorities	Public corporations	Private business enterprises	Total
1946-1950	44,8	3,3	51,9	100,0
1951-1955	41,8	4,7	53,5	100,0
1956-1960	42,8	5,1	52,1	100,0
1961-1965	44,8	5,2	50,0	100,0
1966-1970	45,4	6,3	48,3	100,0
1971-1972	46,0	7,3	46,7	100,0

In Table 2 the percentage distribution of the real fixed capital stock is shown by type of organisation. The most striking feature of this table is the almost persistent decline in the relative share of the private sector from 51,9 per cent during 1946 to 1950 to

46,7 per cent during 1971 to 1972. In the period 1951 to 1955, however, an increase occurred in the percentage share of the private sector which could be attributed to the development of the Western Transvaal and Orange Free State gold fields and a substantial increase in private manufacturing investment.

The percentage share of public authorities increased only moderately from 44,8 per cent during 1946 to 1950 to 46,0 per cent during 1971 to 1972. In contrast, the relative importance of public corporations more than doubled during this period, namely from only 3,3 per cent during 1946 to 1950 to 7,3 per cent during 1971 to 1972. During the immediate post-war years, the erection of Sasol and Iscor's Vanderbijlpark works was the main cause for the increased share of public corporations, whereas the substantial capital outlays on new manufacturing projects like Natref and Alusaf and the expansion programmes of Iscor and the Electricity Supply Commission were responsible for the increase during the second half of the nineteen sixties and early nineteen seventies. From Table 2 it is also clear that the increase in the proportionate share of public corporations accounted for more than 80 per cent of the decline in the percentage share of the private sector. However, fixed investment by public corporations occurred mainly in strategically important industries and in those branches of the economy where the capital required is large and practically impossible for individual private enterprises to raise.

The asset composition of the fixed capital stock also reveals significant changes during the past twenty-seven years. From Table 3 it is evident that machinery and other equipment and non-residential buildings increased their percentage shares in the total fixed capital stock while the relative importance of construction works declined. On the other hand, the shares of residential buildings and transport equipment as percentages of total fixed capital stock remained almost unchanged throughout the post-war period.

Relationship between the capital stock and economic growth.

The dual role of fixed investment as capacity-creator and income-generator is one of the central themes in post-Keynesian growth theories. According

Table 3. Percentage distribution of the real fixed capital stock by type asset

Period	Residential buildings	Non-residential buildings	Construction works	Transport equipment	Machinery and other equipment	Transfer costs	Total
1946-1950	19,5	15,5	39,6	8,6	11,8	5,0	100,0
1951-1955	20,0	16,4	36,3	8,4	14,4	4,5	100,0
1956-1960	20,3	17,3	36,1	8,4	13,8	4,1	100,0
1961-1965	19,8	17,9	36,7	8,4	13,5	3,7	100,0
1966-1970	19,6	18,0	35,6	8,5	14,4	3,5	100,0
1971-1972	19,6	18,3	35,8	8,6	14,4	3,4	100,0

to these theories an expansion in a country's stock of productive capital increases the volume of goods and services that that country is able to produce. It therefore affects domestic income through increased production, but in addition, investment constitutes a major component of aggregate demand and consequently exercises an influence on the level of domestic income through the operation of the Keynesian-multiplier. Furthermore, according to the doctrine of induced investment, an increase in investment activity from one period to another leads to induced investment in capital goods industries.

It is therefore not surprising that studies in several countries reveal a remarkable stability in the relationship between the stock of capital and the volume of the domestic product. In some cases this stability is over-emphasised and the impression is gained that the volume of production is determined by the stock of capital only. It should be noted, however, that although capital accumulation may be a prerequisite for economic growth it is by no means sufficient. In industrial countries capital accumulation together with, amongst others, improved technology and changes in the quantity and quality of the labour force determine economic growth.

The relationship between the volume of the domestic product and the real fixed capital stock is expressed

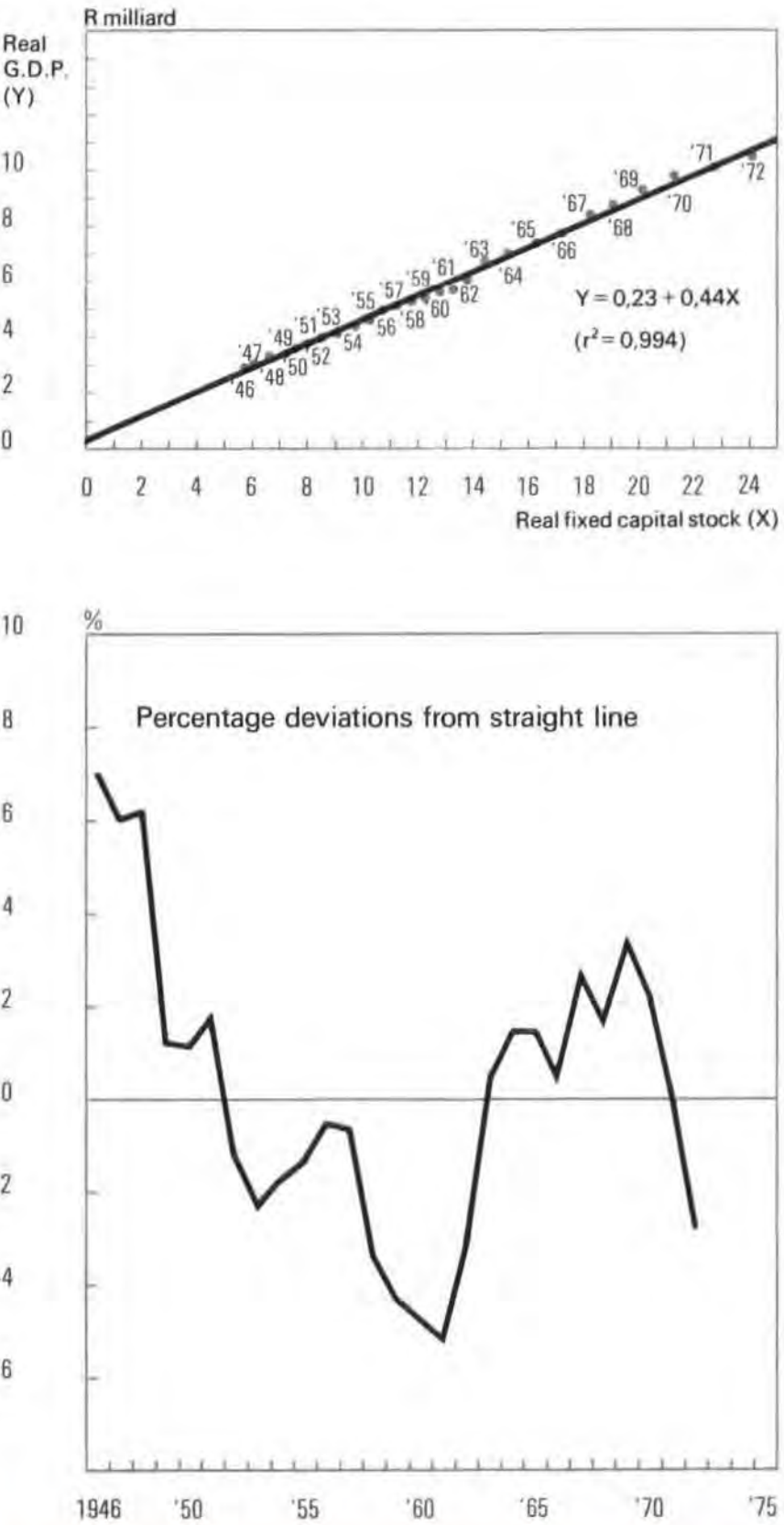
Table 4. Average capital-output ratio

Annual ratio		Ratio for overlapping 5-year periods	
Year	Ratio	Period	Ratio
1946	1,96		
1947	1,99		
1948	1,99	1946-1950	2,03
1949	2,11		
1950	2,12	1948-1952	2,10
1951	2,11		
1952	2,18	1950-1954	2,17
1953	2,21		
1954	2,21	1952-1956	2,20
1955	2,21		
1956	2,19	1954-1958	2,21
1957	2,20		
1958	2,27	1956-1960	2,25
1959	2,29		
1960	2,31	1958-1962	2,30
1961	2,32		
1962	2,28	1960-1964	2,26
1963	2,20		
1964	2,18	1962-1966	2,21
1965	2,19		
1966	2,21	1964-1968	2,19
1967	2,17		
1968	2,19	1966-1970	2,18
1969	2,16		
1970	2,19	1968-1972	2,22
1971	2,24		
1972	2,31		

in the average capital-output ratio which gives an indication of the amount of capital utilised per unit of output. The average capital output ratio of South Africa for each year since 1946 and for overlapping five-year intervals is shown in Table 4.

The very close relationship between the real fixed capital stock and the real gross domestic product is illustrated in Graph 2 where correlated values of these two magnitudes are shown for each year since 1946. A linear regression function gives a very good description of this relationship. Deviations from the fitted straight line are relatively small and are presented as

Graph 2
Correlated values of real gross domestic product and real fixed capital stock

percentage deviations of the actual real gross domestic product figures from the theoretical values estimated by the fitted regression equation. The percentage deviations as well as the average capital-output ratio reveal definite cyclical patterns during the post-war period. As could be expected, the percentage deviations show that the highest positive deviations coincided with the lower turning points in the capital-output ratio whereas the highest negative deviations coincided with the upper turning points in the capital-output ratio.

Based on the turning points in the percentage deviations from the fitted straight line, five definite sub-periods can be distinguished during the post-war period.

The first period identified covers the years from 1946 to 1953. In 1946, immediately after the war, the South African economy was working at almost full capacity and the utilisation of the then existing capital stock was extraordinarily high. During subsequent years, however, the real fixed capital stock increased at an average annual rate in excess of the growth rate in real gross domestic product—6,9 per cent as against 5,1 per cent between 1946 and 1953 respectively. As a result of these divergent growth rates the average capital-output ratio tended to increase over this period.

During the period 1954 to 1956, however, the growth rate in the real gross domestic product was higher than the growth rate in the real fixed capital stock—5,8 per cent per annum against 5,4 per cent respectively. Consequently, the deviations from the straight line diminished and the average capital-output ratio declined slightly. The acceleration in the rate of increase in output during this period was particularly evident in the mining sector where gold output increased rapidly from the middle of 1953 when the new mines in the Western Transvaal and the Orange Free State commenced production.

In 1956 another change occurred in the trend of the ratio between the real fixed capital stock and the real gross domestic product. Between 1956 and 1961, real gross domestic product increased at an average annual rate of only 3,4 per cent while the real fixed capital stock advanced at a higher, though still relatively low, rate of 4,6 per cent. As a result, the deviations from the straight line increased in the negative direction while the average capital-output ratio tended to increase. The capital-output ratio attained its peak during 1961 on account of the under-utilisation of the then existing real fixed capital stock.

The year 1961 represented an important turning point in the post-war economic development of South Africa. During 1960 and 1961 the economy was characterised by a general lack of confidence as a result of political disturbances in March 1960. A substantial outflow of private capital occurred, exports declined noticeably and entrepreneurs developed a

hesitant attitude towards the undertaking of new capital projects. The resultant sluggishness of fixed investment was aggravated by the existence of excess productive capacity created during the period 1956 to 1961 in the manufacturing industry. Towards the end of 1961, a definite upswing in overall economic activity became evident when the economy entered an era of expansion which continued with minor interruptions throughout the nineteen sixties. From 1961 to 1969 an average annual growth rate in real gross domestic product of no less than 6,3 per cent was recorded. Although the rate of growth in the country's stock of real fixed capital accelerated from 4,6 per cent during the period 1956 to 1961 to 5,3 per cent during the period 1961 to 1969, it was still significantly lower than the growth rate in real gross domestic product. As a result, excess productive capacity which existed at the beginning of the latter period was fully absorbed in the nineteen sixties, and the capital-output ratio declined to a relatively low level in 1969.

During the three years 1970 to 1972, the rate of growth in real gross domestic product declined materially. Inflationary pressures in the economy during 1969 and 1970 compelled the authorities to institute restrictive measures in order to curb excessive spending in the domestic economy which, in turn, also affected real economic growth detrimentally. In addition, the economic problems of the major Western countries had a dampening effect on international markets for South Africa's main export commodities.

These factors resulted in a decline in the rate of growth in real gross domestic product to less than 4 per cent during the period 1969 to 1972 whereas the real fixed capital stock continued to increase (mainly as a result of infrastructural development) at a high rate of 6,2 per cent per annum during this period. As a result, the capital-output ratio increased from 2,16 in 1969 to 2,31 in 1972.

Regarding the capital-output ratio over the post-war period as a whole, the ratio for overlapping five-year intervals do not reveal a tendency towards a "deepening of capital" i.e. that more capital was utilised per unit of output. This, however, does not imply that substantial changes did not occur in the capital-output ratio of individual sectors of the economy. Research on this aspect is at present being conducted by the Economic Department of the Reserve Bank.

In general it may be concluded that the relationship between the real fixed capital stock and the real gross domestic product for the economy as a whole remained relatively constant over the post-war period. This close relationship stresses the importance of maintaining a high level of fixed investment if the economy is to sustain a relatively high growth rate. Cyclical fluctuations which occurred in the overall capital-output ratio during the post-war years can be associated with changes in the degree of utilisation of the real fixed capital stock.

Tabel I

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
KONSTANTE 1963-PRYSE VOLGENS TIPE
EKONOMIESE AKTIWITEIT
R miljoene

Table I

FIXED CAPITAL STOCK AT CONSTANT
1963 PRICES BY KIND OF ECONOMIC
ACTIVITY
R millions

Tydperk Period	Landbou, bosbou en visserij Agriculture, forestry and fishing	Mynbou en steen- groewery Mining and quarrying	Fabrieks- wese Manu- facturing	Elektrisiteit, gas en water Electricity, gas and water	Konstruksie (kontraakteurs) Construction (contractors)	Groot- en kleinhandel, verversing en akkom- modasie Wholesale and retail trade, catering and accom- modation	Vervoer, opberging en kommuni- kasie Transport, storage and communi- cation	Finansies, versekering, vaste eiendom en besigheids- dienste ¹ Finance, insurance, real estate and business services ¹	Gemeenskaps- maatskaplike en persoonlike dienste Community, social and personal services	Totaal Total
1946	697	470	336	315	18	266	1 348	1 186	1 046	5 682
1947	751	488	377	331	20	289	1 422	1 301	1 097	6 076
1948	821	524	451	391	23	312	1 513	1 432	1 154	6 621
1949	888	570	539	414	27	338	1 620	1 543	1 224	7 163
1950	948	627	601	442	30	359	1 687	1 627	1 290	7 611
1951	1 007	687	642	472	32	378	1 729	1 716	1 353	8 016
1952	1 059	779	667	514	34	413	1 786	1 825	1 435	8 512
1953	1 113	866	726	572	35	445	1 883	1 929	1 525	9 094
1954	1 168	953	771	636	37	477	1 972	2 041	1 617	9 672
1955	1 212	1 009	792	691	39	505	2 059	2 162	1 716	10 185
1956	1 242	1 045	820	736	40	535	2 162	2 252	1 824	10 656
1957	1 271	1 069	861	773	41	569	2 286	2 347	1 944	11 161
1958	1 299	1 094	917	819	41	606	2 486	2 437	2 075	11 774
1959	1 324	1 115	990	854	43	642	2 602	2 527	2 218	12 315
1960	1 347	1 159	1 019	889	44	671	2 708	2 621	2 370	12 828
1961	1 367	1 222	1 049	920	45	699	2 791	2 690	2 544	13 327
1962	1 390	1 243	1 084	954	47	723	2 861	2 749	2 724	13 775
1963	1 420	1 257	1 197	989	59	752	2 966	2 843	2 909	14 392
1964	1 458	1 290	1 395	1 013	72	793	3 085	2 995	3 127	15 228
1965	1 491	1 328	1 611	1 057	85	846	3 260	3 190	3 406	16 274
1966	1 516	1 349	1 789	1 131	97	890	3 409	3 373	3 682	17 236
1967	1 547	1 363	1 903	1 213	108	933	3 567	3 590	3 939	18 163
1968	1 597	1 399	1 958	1 330	118	963	3 713	3 803	4 217	19 098
1969	1 648	1 442	1 989	1 436	128	1 006	3 834	4 087	4 575	20 145
1970	1 687	1 476	2 083	1 537	141	1 073	3 977	4 418	4 943	21 335
1971	1 728	1 498	2 227	1 647	154	1 142	4 205	4 745	5 377	22 723
1972	1 758	1 489	2 395	1 758	164	1 179	4 509	5 012	5 861	24 125

1. Insluitende oordragkoste.

1. Including transfer costs.

Tabel II

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
KONSTANTE 1963-PRYSE VOLGENS TIPE
ORGANISASIE
R miljoene

Table II

FIXED CAPITAL STOCK AT CONSTANT
1963 PRICES BY TYPE OF ORGANISATION
R millions

Tydperk Period	Openbare owerhede Public authorities	Openbare korporasies Public corporations	Private sake-ondernemings Private business enterprises	Totaal Total
1946	2 631	153	2 898	5 682
1947	2 782	163	3 131	6 076
1948	2 961	228	3 432	6 621
1949	3 164	264	3 735	7 163
1950	3 319	299	3 993	7 611
1951	3 442	325	4 249	8 016
1952	3 591	363	4 558	8 512
1953	3 793	443	4 858	9 094
1954	3 990	500	5 182	9 672
1955	4 208	522	5 455	10 185
1956	4 443	542	5 671	10 656
1957	4 702	561	5 898	11 161
1958	5 059	594	6 121	11 774
1959	5 338	634	6 343	12 315
1960	5 615	651	6 562	12 828
1961	5 899	672	6 756	13 327
1962	6 164	694	6 917	13 775
1963	6 474	747	7 171	14 392
1964	6 847	801	7 580	15 228
1965	7 340	876	8 058	16 274
1966	7 795	967	8 474	17 236
1967	8 220	1 080	8 863	18 163
1968	8 665	1 207	9 226	19 098
1969	9 165	1 327	9 653	20 145
1970	9 695	1 481	10 159	21 335
1971	10 371	1 622	10 730	22 723
1972	11 168	1 803	11 154	24 125

Tabel III

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
KONSTANTE 1963-PRYSE VOLGENS TIPE BATE
R miljoene

Table III

FIXED CAPITAL STOCK AT CONSTANT
1963 PRICES BY TYPE OF ASSET
R millions

Tydperk Period	Woongeboue Residential buildings	Nie-woongeboue Non-residential buildings	Konstruksie- werke Construction works	Vervoer- toerusting Transport equipment	Masjinerie en ander toerusting Machinery and other equipment	Oordragkoste Transfer costs	Totaal Total
1946	1 089	886	2 428	440	549	290	5 682
1947	1 183	943	2 511	496	631	312	6 076
1948	1 292	1 023	2 607	573	790	336	6 621
1949	1 401	1 107	2 730	656	919	350	7 163
1950	1 492	1 188	2 863	691	1 014	363	7 611
1951	1 586	1 270	2 988	705	1 087	380	8 016
1952	1 701	1 381	3 127	720	1 190	393	8 512
1953	1 815	1 495	3 294	764	1 318	408	9 094
1954	1 936	1 604	3 465	805	1 434	428	9 672
1955	2 067	1 700	3 642	840	1 488	448	10 185
1956	2 175	1 800	3 821	878	1 522	460	10 656
1957	2 285	1 912	4 017	922	1 553	472	11 161
1958	2 393	2 030	4 234	1 012	1 623	482	11 774
1959	2 494	2 146	4 442	1 055	1 686	492	12 315
1960	2 598	2 253	4 661	1 090	1 724	502	12 828
1961	2 684	2 361	4 891	1 116	1 767	508	13 327
1962	2 753	2 463	5 102	1 142	1 798	517	13 775
1963	2 848	2 580	5 321	1 197	1 911	535	14 392
1964	2 991	2 727	5 590	1 272	2 083	565	15 228
1965	3 189	2 917	5 900	1 391	2 292	585	16 274
1966	3 370	3 107	6 224	1 478	2 456	601	17 236
1967	3 560	3 276	6 550	1 551	2 605	621	18 163
1968	3 745	3 429	6 870	1 632	2 774	648	19 098
1969	3 955	3 624	7 255	1 696	2 916	699	20 145
1970	4 191	3 855	7 638	1 798	3 104	749	21 335
1971	4 459	4 143	8 099	1 928	3 307	787	22 723
1972	4 706	4 413	8 666	2 082	3 436	822	24 125

Tabel IV

**VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
GEDEPRESIEERDE OORSPRONKLIKE KOSTE
VOLGENS TIPE EKONOMIESE AKTIWITEIT**

R miljoene

Tydperk Period	Landbou, bosbou en vissery Agriculture, forestry and fishing	Mynbou en steen- groewery Mining and quarrying	Fabrieks- wese Manu- facturing	Elektrisiteit, gas en water Electricity, gas and water	Konstruksie (kontraheurs) Construction (contractors)	Groot- en kleinhandel, verversing en akkom- modasie Wholesale and retail trade, catering and accom- modation	Vervoer, opberging en kommuni- kasie Transport, storage and communi- cation	Finansies, versekering, vaste eiendom en besigheids- dienste ¹ Finance, insurance, real estate and business services ¹	Gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste Community, social and personal services	Totaal Total
1946	287	189	153	127	8	109	484	499	485	2 341
1947	322	205	179	139	10	123	525	574	517	2 594
1948	370	233	227	177	12	140	581	662	554	2 956
1949	419	270	288	197	14	160	648	743	603	3 342
1950	472	323	342	222	16	178	699	815	652	3 719
1951	537	387	390	254	19	201	736	905	708	4 137
1952	605	488	434	302	22	241	792	1 024	785	4 693
1953	672	582	503	362	24	276	882	1 136	870	5 307
1954	735	672	554	426	26	310	962	1 253	952	5 890
1955	791	736	584	480	29	342	1 042	1 379	1 044	6 427
1956	834	785	621	529	31	375	1 138	1 484	1 147	6 944
1957	876	824	667	573	32	412	1 254	1 591	1 262	7 491
1958	917	864	728	624	33	452	1 443	1 695	1 388	8 144
1959	953	901	806	666	35	492	1 555	1 802	1 524	8 734
1960	987	962	844	709	37	526	1 658	1 915	1 675	9 313
1961	1 018	1 034	883	748	38	557	1 741	2 004	1 846	9 869
1962	1 053	1 073	928	792	41	587	1 812	2 085	2 027	10 398
1963	1 097	1 106	1 052	839	53	623	1 920	2 205	2 218	11 113
1964	1 149	1 159	1 267	873	67	671	2 045	2 394	2 451	12 076
1965	1 201	1 223	1 511	934	81	737	2 235	2 644	2 768	13 334
1966	1 252	1 274	1 739	1 035	95	802	2 411	2 908	3 111	14 627
1967	1 313	1 322	1 903	1 152	108	872	2 611	3 236	3 459	15 976
1968	1 400	1 401	1 991	1 310	120	928	2 800	3 576	3 853	17 379
1969	1 488	1 489	2 072	1 462	134	1 001	2 963	4 019	4 356	18 984
1970	1 573	1 577	2 250	1 621	152	1 117	3 163	4 569	4 924	20 946
1971	1 669	1 656	2 517	1 817	174	1 243	3 497	5 147	5 623	23 343
1972	1 766	1 702	2 875	2 042	195	1 338	3 975	5 685	6 445	26 023

1. Insluitende oordragkoste.

Table IV

**FIXED CAPITAL STOCK AT DEPRECIATED
ORIGINAL COST BY KIND OF ECONOMIC
ACTIVITY**

R millions

1. Including transfer costs.

Tabel V

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
GEDEPRESIEERDE OORSPRONKLIKE KOSTE
VOLGENS TIPE ORGANISASIE
R miljoene

Table V

FIXED CAPITAL STOCK AT DEPRECIATED
ORIGINAL COST BY TYPE OF ORGANISATION
R millions

Tydperk Period	Openbare owerhede Public authorities	Openbare korporasies Public corporations	Private sake-ondernemings Private business enterprises	Totaal Total
1946	1 068	62	1 211	2 341
1947	1 160	69	1 365	2 594
1948	1 272	110	1 574	2 956
1949	1 408	134	1 800	3 342
1950	1 526	163	2 030	3 719
1951	1 639	190	2 308	4 137
1952	1 788	231	2 674	4 693
1953	1 981	307	3 019	5 307
1954	2 163	362	3 365	5 890
1955	2 367	387	3 673	6 427
1956	2 595	412	3 937	6 944
1957	2 846	436	4 209	7 491
1958	3 189	475	4 480	8 144
1959	3 464	519	4 751	8 734
1960	3 745	543	5 025	9 313
1961	4 031	565	5 273	9 869
1962	4 306	595	5 497	10 398
1963	4 633	656	5 824	11 113
1964	5 033	720	6 323	12 076
1965	5 593	810	6 931	13 334
1966	6 159	929	7 539	14 627
1967	6 730	1 082	8 164	15 976
1968	7 351	1 243	8 785	17 379
1969	8 058	1 410	9 516	18 984
1970	8 874	1 637	10 435	20 946
1971	9 947	1 872	11 524	23 343
1972	11 288	2 207	12 528	26 023

Tabel VI

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
GEDEPRESIEERDE OORSPRONKLIKE KOSTE
VOLGENS TIPE BATE

R miljoene

Table VI

FIXED CAPITAL STOCK AT DEPRECIATED
ORIGINAL COST BY TYPE OF ASSET

R millions

Tydperk Period	Woongeboue Residential buildings	Nie-woongeboue Non-residential buildings	Konstruksie- werke Construction works	Vervoer- toerusting Transport equipment	Masjinerie en ander toerusting Machinery and other equipment	Oordragkoste Transfer costs	Totaal Total
1946	447	360	1 026	148	234	126	2 341
1947	509	398	1 083	178	285	141	2 594
1948	585	453	1 150	224	386	158	2 956
1949	664	515	1 237	279	479	168	3 342
1950	737	578	1 342	310	572	180	3 719
1951	827	656	1 456	332	669	197	4 137
1952	947	768	1 598	360	807	213	4 693
1953	1 064	881	1 760	411	961	230	5 307
1954	1 183	986	1 923	455	1 092	251	5 890
1955	1 314	1 084	2 092	493	1 170	274	6 427
1956	1 431	1 189	2 271	533	1 231	289	6 944
1957	1 548	1 304	2 467	578	1 289	305	7 491
1958	1 666	1 427	2 686	666	1 380	319	8 144
1959	1 780	1 549	2 900	710	1 462	333	8 734
1960	1 900	1 667	3 128	747	1 522	349	9 313
1961	2 002	1 785	3 365	776	1 581	360	9 869
1962	2 090	1 900	3 590	807	1 637	374	10 398
1963	2 209	2 035	3 832	865	1 774	398	11 113
1964	2 383	2 205	4 133	945	1 975	435	12 076
1965	2 635	2 440	4 504	1 071	2 221	463	13 334
1966	2 892	2 701	4 926	1 170	2 446	492	14 627
1967	3 186	2 965	5 385	1 255	2 656	529	15 976
1968	3 489	3 223	5 859	1 353	2 878	577	17 379
1969	3 833	3 541	6 420	1 439	3 093	658	18 984
1970	4 252	3 950	7 034	1 574	3 391	745	20 946
1971	4 738	4 469	7 806	1 765	3 745	820	23 343
1972	5 229	4 996	8 798	2 006	4 098	896	26 023

Tabel VII

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
VERVANGINGSWAARDE VOLGENS TIPE
EKONOMIESE AKTIWITEIT
R miljoene

Tydperk Period	Landbou, bosbou en visserij Agriculture, forestry and fishing	Mynbou en steen- groewery Mining and quarrying	Fabrieks- wese Manu- facturing	Elektrisiteit, gas en water Electricity, gas and water	Konstruksie (kontraakteurs) Construction (contractors)	Groot- en kleinhandel, verversing en akkom- modasie Wholesale and retail trade, catering and accom- modation	Vervoer, opberging en kommuni- kasie Transport, storage and communi- cation	Finansies, versekering, vaste eiendom en besigheids- dienste ¹ Finance, insurance, real estate and business services ¹	Gemeenskaps- maatskaplike en persoonlike dienste Community, social and personal services	Totaal Total
1946	369	248	172	164	9	141	702	638	565	3 008
1947	436	282	212	190	11	167	812	771	652	3 533
1948	500	317	269	235	14	190	911	886	716	4 038
1949	570	365	341	264	17	217	1 032	1 004	799	4 609
1950	665	441	423	311	21	252	1 186	1 140	903	5 342
1951	812	555	518	381	26	305	1 394	1 383	1 091	6 465
1952	942	693	594	457	30	367	1 590	1 622	1 274	7 569
1953	977	761	638	502	31	390	1 654	1 691	1 338	7 982
1954	1 003	820	664	547	32	409	1 697	1 748	1 384	8 304
1955	1 062	885	695	606	34	443	1 806	1 894	1 503	8 928
1956	1 123	943	741	665	36	483	1 953	2 038	1 651	9 633
1957	1 160	979	788	708	37	519	2 091	2 135	1 767	10 184
1958	1 200	1 014	851	760	38	560	2 306	2 244	1 909	10 882
1959	1 241	1 047	930	802	40	602	2 444	2 364	2 074	11 544
1960	1 287	1 109	975	850	42	642	2 590	2 504	2 263	12 262
1961	1 300	1 167	1 005	878	43	665	2 667	2 550	2 410	12 685
1962	1 356	1 215	1 063	933	46	705	2 800	2 674	2 648	13 440
1963	1 420	1 257	1 197	989	59	752	2 966	2 843	2 909	14 392
1964	1 504	1 326	1 425	1 040	73	813	3 168	3 106	3 229	15 684
1965	1 632	1 441	1 719	1 146	89	919	3 506	3 534	3 768	17 754
1966	1 793	1 578	2 049	1 321	108	1 049	3 913	4 050	4 433	20 294
1967	1 944	1 683	2 286	1 492	125	1 186	4 321	4 606	5 110	22 753
1968	2 084	1 786	2 412	1 680	138	1 271	4 653	5 094	5 719	24 837
1969	2 179	1 869	2 509	1 837	154	1 346	4 897	5 562	6 261	26 614
1970	2 398	2 054	2 806	2 102	178	1 545	5 411	6 474	7 335	30 303
1971	2 578	2 193	3 160	2 376	206	1 724	6 037	7 280	8 368	33 922
1972	2 799	2 349	3 696	2 753	239	1 898	6 892	8 126	9 647	38 399

1. Insluitende oordragkoste.

Table VII

FIXED CAPITAL STOCK AT REPLACEMENT
VALUE BY KIND OF ECONOMIC ACTIVITY
R millions

Tydperk Period	Landbou, bosbou en visserij Agriculture, forestry and fishing	Mynbou en steen- groewery Mining and quarrying	Fabrieks- wese Manu- facturing	Elektrisiteit, gas en water Electricity, gas and water	Konstruksie (kontraakteurs) Construction (contractors)	Groot- en kleinhandel, verversing en akkom- modasie Wholesale and retail trade, catering and accom- modation	Vervoer, opberging en kommuni- kasie Transport, storage and communi- cation	Finansies, versekering, vaste eiendom en besigheids- dienste ¹ Finance, insurance, real estate and business services ¹	Gemeenskaps- maatskaplike en persoonlike dienste Community, social and personal services	Totaal Total
1946	369	248	172	164	9	141	702	638	565	3 008
1947	436	282	212	190	11	167	812	771	652	3 533
1948	500	317	269	235	14	190	911	886	716	4 038
1949	570	365	341	264	17	217	1 032	1 004	799	4 609
1950	665	441	423	311	21	252	1 186	1 140	903	5 342
1951	812	555	518	381	26	305	1 394	1 383	1 091	6 465
1952	942	693	594	457	30	367	1 590	1 622	1 274	7 569
1953	977	761	638	502	31	390	1 654	1 691	1 338	7 982
1954	1 003	820	664	547	32	409	1 697	1 748	1 384	8 304
1955	1 062	885	695	606	34	443	1 806	1 894	1 503	8 928
1956	1 123	943	741	665	36	483	1 953	2 038	1 651	9 633
1957	1 160	979	788	708	37	519	2 091	2 135	1 767	10 184
1958	1 200	1 014	851	760	38	560	2 306	2 244	1 909	10 882
1959	1 241	1 047	930	802	40	602	2 444	2 364	2 074	11 544
1960	1 287	1 109	975	850	42	642	2 590	2 504	2 263	12 262
1961	1 300	1 167	1 005	878	43	665	2 667	2 550	2 410	12 685
1962	1 356	1 215	1 063	933	46	705	2 800	2 674	2 648	13 440
1963	1 420	1 257	1 197	989	59	752	2 966	2 843	2 909	14 392
1964	1 504	1 326	1 425	1 040	73	813	3 168	3 106	3 229	15 684
1965	1 632	1 441	1 719	1 146	89	919	3 506	3 534	3 768	17 754
1966	1 793	1 578	2 049	1 321	108	1 049	3 913	4 050	4 433	20 294
1967	1 944	1 683	2 286	1 492	125	1 186	4 321	4 606	5 110	22 753
1968	2 084	1 786	2 412	1 680	138	1 271	4 653	5 094	5 719	24 837
1969	2 179	1 869	2 509	1 837	154	1 346	4 897	5 562	6 261	26 614
1970	2 398	2 054	2 806	2 102	178	1 545	5 411	6 474	7 335	30 303
1971	2 578	2 193	3 160	2 376	206	1 724	6 037	7 280	8 368	33 922
1972	2 799	2 349	3 696	2 753	239	1 898	6 892	8 126	9 647	38 399

1. Including transfer costs.

Tabel VIII

VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
VERVANGINGSWAARDE VOLGENS TIPE
ORGANISASIE

R miljoene

Table VIII

FIXED CAPITAL STOCK AT REPLACEMENT
VALUE BY TYPE OF ORGANISATION

R millions

Tydperk Period	Openbare owerhede Public authorities	Openbare korporasies Public corporations	Private sake-ondernemings Private business enterprises	Totaal Total
1946	1 392	79	1 537	3 008
1947	1 617	92	1 824	3 533
1948	1 807	135	2 096	4 038
1949	2 037	166	2 406	4 609
1950	2 329	211	2 802	5 342
1951	2 776	262	3 427	6 465
1952	3 192	324	4 053	7 569
1953	3 329	389	4 264	7 982
1954	3 424	432	4 448	8 304
1955	3 688	458	4 782	8 928
1956	4 017	489	5 127	9 633
1957	4 289	516	5 379	10 184
1958	4 674	553	5 655	10 882
1959	5 003	597	5 944	11 544
1960	5 367	623	6 272	12 262
1961	5 613	645	6 427	12 685
1962	6 012	682	6 746	13 440
1963	6 474	747	7 171	14 392
1964	7 053	819	7 812	15 684
1965	8 018	936	8 800	17 754
1966	9 190	1 110	9 994	20 294
1967	10 339	1 295	11 119	22 753
1968	11 346	1 481	12 010	24 837
1969	12 174	1 661	12 779	26 614
1970	13 879	1 975	14 449	30 303
1971	15 617	2 290	16 015	33 922
1972	17 852	2 787	17 760	38 399

Tabel IX
VASTE KAPITAALVOORRAAD TEEN
VERVANGINGSWAARDE VOLGENS TIPE BATE
R miljoene

Tydperk Period	Woongeboue Residential buildings	Nie-woongeboue Non-residential buildings	Konstruksie- werke Construction works	Vervoer- toerusting Transport equipment	Masjinerie en ander toerusting Machinery and other equipment	Oordragkoste Transfer costs	Totaal Total
1946	588	479	1 311	211	263	156	3 008
1947	704	561	1 494	259	329	186	3 533
1948	802	635	1 619	325	448	209	4 038
1949	915	723	1 783	400	560	228	4 609
1950	1 045	832	2 004	489	718	254	5 342
1951	1 279	1 024	2 409	569	878	306	6 465
1952	1 511	1 227	2 777	643	1 062	349	7 569
1953	1 592	1 311	2 888	673	1 160	358	7 982
1954	1 658	1 373	2 966	698	1 243	366	8 304
1955	1 810	1 490	3 191	738	1 307	392	8 928
1956	1 969	1 629	3 458	790	1 371	416	9 633
1957	2 077	1 738	3 651	853	1 436	429	10 184
1958	2 201	1 868	3 895	950	1 524	444	10 882
1959	2 332	2 006	4 153	998	1 595	460	11 544
1960	2 481	2 151	4 451	1 045	1 654	480	12 262
1961	2 542	2 236	4 632	1 082	1 712	481	12 685
1962	2 676	2 394	4 959	1 130	1 779	502	13 440
1963	2 848	2 580	5 321	1 197	1 911	535	14 392
1964	3 108	2 800	5 780	1 293	2 118	585	15 684
1965	3 546	3 212	6 537	1 425	2 386	648	17 754
1966	4 064	3 744	7 494	1 560	2 709	723	20 294
1967	4 600	4 321	8 456	1 672	2 902	802	22 753
1968	5 067	4 726	9 274	1 791	3 104	875	24 837
1969	5 454	5 048	9 867	1 935	3 359	951	26 614
1970	6 240	5 829	11 265	2 115	3 750	1 104	30 303
1971	6 947	6 562	12 538	2 437	4 220	1 218	33 922
1972	7 713	7 375	14 203	2 812	4 948	1 348	38 399

Table IX
FIXED CAPITAL STOCK AT REPLACEMENT
VALUE BY TYPE OF ASSET
R millions

Die vaste kapitaalvoorraad en kapitaalopbrengsverhouding van Suid-Afrika vanaf 1946 tot 1972

Deur B. L. de Jager

Inleiding

Die hoofdoel van hierdie artikel is om statistiese inligting aangaande die vaste kapitaalvoorraad in die Suid-Afrikaanse volkshuishouding vir die na-oorlogse tydperk en die verhouding daarvan tot ekonomiese groei te voorsien. Die begrip kapitaal soos dit in hierdie aanbieding gebruik word, word gedefinieer as fisiese objekte wat deur die ekonomiese stelsel geproduseer is en wat op hul beurt weer in die produksie van ander goedere en dienste gebruik word. Vaste kapitaalbates sluit alle mensgemaakte duursame objekte in private en openbare sake-ondernemings in, asook woongeboue en geboue en konstruksiewerke van die algemene owerheid met die uitsondering van militêre installasies. Aangesien dit nie die bedoeling is om ramings van nasionale rykdom te voorsien nie, is daar nie gepoog om die waarde van nie-vervangbare kapitaalbates soos minerale neerslae, grond en ander natuurlike bates te beraam nie. Om dieselfde rede is die waarde van duursame verbruikersgoedere en ander huishoudelike bates ook by die waarde van die vaste kapitaalvoorraad uitgesluit.

Die gegewens wat in hierdie artikel aangebied word, kan onder andere as 'n maatstaf van kapitaalinset, in die berekening van totale faktorproduktiwiteit, gebruik word. Struktuurveranderinge in die volkshuishouding kan ontleed word deur die onderlinge verbandskappe tussen verskillende komponente van die vaste kapitaalvoorraad te ondersoek of deur die vaste kapitaalvoorraad met maatstawwe van produksie en ander produkiefaktore soos arbeid te vergelyk. Die klem sal dus hoofsaaklik op die berekening van die vaste kapitaalvoorraadsyfers teen konstante pryse val.

Die eerste afdeling van hierdie artikel word gewy aan 'n bespreking van die metodes wat in die berekening van die vaste kapitaalvoorraad gebruik is. Die daaropvolgende afdelings bevat 'n kort ontleding van die groei in die *reële* vaste kapitaalvoorraad sedert 1946 en van struktuurveranderinge wat sedert die Tweede Wêreldoorlog in die samestelling van hierdie grootheid plaasgevind het. In die laaste afdeling word gepoog om die verband tussen die *reële* vaste kapitaalvoorraad en die *reële* bruto binnelandse produk oor die tydperk vanaf 1946 tot 1972 te ontleed.

Berekeningsmetodes

Die sogenaamde „voortdurende voorraadmetode” (perpetual inventory method) is vir die berekening van die *reële* vaste kapitaalvoorraad van Suid-Afrika gebruik. Die metode behels die sommering van *reële* netto vaste investeringssyfers, d.w.s. bruto vaste investeringssyfers teen konstante pryse minus voorsiening vir waardevermindering teen konstante pryse. Die metode is ontwikkel om geredelik beskikbare statistiese inligting te benut. Die basiese inligting wat vir die toepassing van hierdie metode benodig word, is (a) jaarlikse statistiek van bruto vaste investering;

(b) prysindekse ten opsigte van investering; en (c) ramings van die gemiddelde ekonomiese leeftyd van kapitaalbates.

Die Ekonomiese Departement van die Reserwebank beskik oor gedetailleerde inligting van bruto binnelandse vaste investering teen heersende markpryse wat in sommige gevalle tot in die vorige eeu strek. Vir elkeen van die nege hoofsektore van die volkshuishouding is vaste investeringstatistiek beskikbaar volgens vyf tipe bates, naamlik woongeboue, nie-woongeboue, konstruksiewerke, vervoertoerusting en masjinerie en ander toerusting. Verder word vaste investering ook geklassifiseer volgens tipe organisasie, d.w.s. openbare owerhede, openbare korporasies en private sake-ondernemings.

Om die *reële* vaste kapitaalvoorraad te bereken, moes die jaarlikse vaste investeringssyfers vir prysveranderinge aangesuiwer word. Dit is gedoen deur die reekse van vaste investering teen heersende pryse met toepaslike prysindekse met 1963 as basisjaar, te defleer. Prysindekse vir die deflering van kapitaaluitgawes op vervoertoerusting en masjinerie en ander toerusting is van die Departement van Statistiek verkry. Vir die deflering van kapitaalbesteding aan geboue en konstruksiewerke is indekse van konstruksiekoste deur die Reserwebank saamgestel uit inligting wat van die Departement van Statistiek verkry is. Sedert 1963 is afsonderlike indekse vir elkeen van die drie tipes van konstruksieaktiwiteit, naamlik woongeboue, nie-woongeboue en konstruksiewerke saamgestel. Benewens suiwere pryskomponente is hierdie indekse ook vir meetbare veranderinge in arbeidsproduktiwiteit aangesuiwer.

Vir die berekening van voorsiening vir waardevermindering of kapitaalverbruik het die Reserwebank sekere aannames omtrent die gemiddelde ekonomiese leeftyd van die verskillende bates gemaak. Die aanvaarde leeftye wissel van 80 jaar vir konstruksiewerke in die landbousektor tot 8 jaar vir vervoertoerusting. Geen voorsiening vir waardevermindering is in die geval van konstruksiewerke van die algemene owerheid gemaak nie. In laasgenoemde geval is aanvaar dat die ekonomiese lewe van hierdie konstruksiewerke onbepaald verleng kan word deur voldoende onderhoud en herstelwerk. Uitgawes aan onderhoud en herstelwerk van konstruksiewerke deur die algemene owerheid word derhalwe in die nasionale rekeninge van Suid-Afrika as lopende besteding (en nie as vaste investering nie) beskou en gevolglik is geen voorsiening vir die kapitaalverbruik van hierdie bates gemaak nie.

Op grond van hierdie aannames is die jaarlikse voorsiening vir waardevermindering teen konstante pryse bereken deur die konvensionele „reguitlynmetode” te gebruik. Volgens hierdie metode word die aanvanklike koste van 'n bate in gelyke bedrae oor die ekonomiese lewe van die bate afgeskryf. Die *reële* netto kapitaalvoorraad in 1946 is verkry deur die

jaarlikse reële bruto vaste investering bymekaar te tel vir 'n tydperk gelyk aan die ekonomiese lewe van die tipe bate, en deur van hierdie totaal die geakkumuleerde voorsiening vir waardevermindering ten opsigte van die tipe bate oor dieselfde tydperk af te trek. Vir die daaropvolgende jare is die kapitaalvoorraad verkry deur telkens die jaarlikse netto investeringsyfer by die kapitaalvoorraad van die voorafgaande jaar te tel.

Ten opsigte van die indeling van die kapitaalvoorraad volgens tipe ekonomiese aktiwiteit en volgens tipe organisasie moet gemeld word dat die Reserwebank se definisie van vaste investering slegs op besteding aan nuwe kapitaalbates betrekking het. Gevolglik is transaksies in bestaande bates tussen sektore nie in ag geneem nie. Die waarde van hierdie transaksies is egter betreklik klein vergeleke met totale bruto binnelandse vaste investering en behoort dus nie die betroubaarheid en bruikbaarheid van die sektorale ramings van die kapitaalvoorraad te beïnvloed nie.

Die ramings van die *reële* vaste kapitaalvoorraad, wat in meer besonderhede in die volgende paragrafe bespreek word, verskyn in tabelle* I tot III van die statistiese bylae tot hierdie artikel. Tabel I toon die reële kapitaalvoorraad ingedeel volgens tipe ekonomiese aktiwiteit terwyl tabelle II en III dieselfde inligting ingedeel volgens tipe organisasie en volgens tipe bate, onderskeidelik, toon.

Tabelle* IV tot VI bevat die waarde van die vaste kapitaalvoorraad teen *gedepresieerde oorspronklike koste*. Die kapitaalvoorraad teen gedepresieerde oorspronklike koste is op dieselfde wyse as die reële kapitaalvoorraad bereken behalwe dat die vaste investeringsyfers teen heersende pryse gebruik is.

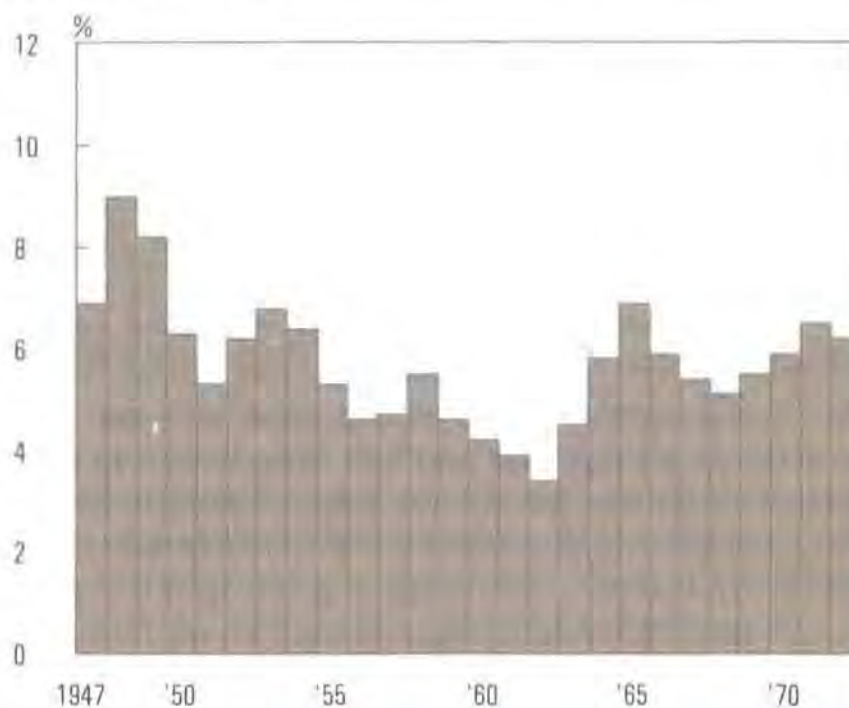
In tabelle* VII tot IX van die statistiese bylae word die kapitaalvoorraad teen *vervangingswaarde* volgens ekonomiese aktiwiteit, tipe organisasie en tipe bate, onderskeidelik, aangebied. Hierdie ramings is verkry deur die reële kapitaalvoorraadsyfers (tabelle I tot III) te infleer met dieselfde indekse as wat in die herleiding van vaste investering teen heersende pryse na konstante pryse, gebruik is.

Groei in die reële kapitaalvoorraad sedert 1946

Tussen 1946 en 1972 het die reële kapitaalvoorraad van Suid-Afrika met 325 persent of teen 'n gemiddelde jaarlikse koers van 5,7 persent toegeneem. Aangesien die Suid-Afrikaanse bevolking met slegs 2,5 persent per jaar oor dieselfde tydperk toegeneem het, het 'n aansienlike toename in die bedrag kapitaal per hoof van die bevolking gedurende die na-oorlogse tydperk voorgekom. Die reële bruto binnelandse produk van Suid-Afrika het gedurende dieselfde tydperk egter met gemiddeld 5,1 persent per jaar toegeneem wat daarop dui dat die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding oor die na-oorlogse tydperk min verandering getoon het.

Grafiek 1

Jaarlikse persentasieverandering in die reële vaste kapitaalvoorraad

Op basis van die jaarlikse persentasieveranderinge in die waarde van die kapitaalvoorraad, soos in grafiek 1 getoon, kan drie duidelike sub-tydperke gedurende die na-oorlogse tydperk as geheel onderskei word. Gedurende die tydperk 1946 tot 1954 was die gemiddelde koers van toename van 6,9 persent per jaar in die reële vaste kapitaalvoorraad aansienlik hoër as die gemiddelde jaarlikse toenamekoers van 5,7 persent oor die na-oorlogse tydperk as geheel. Die belangrikste bydrae tot hierdie hoë groeikoers is deur die private sektor gelewer en meer in die besonder deur die mynbousektor as gevolg van die hoë peil van vaste investering in die destydse nuut-ontdekte goudvelde van die Oranje-Vrystaat en Wes-Transvaal. Private fabriekswese het op die hoë na-oorlogse peil van verbruikers- en investeringsvraag gereageer en het, met die hulp van invoerbepelings, sy produksiekapasiteit gedurende hierdie tydperk vinnig uitgebrei. Openbare korporasies het ook, as gevolg van die oprigting van Sasol en Yskor se Vanderbijlparkwerke, 'n belangrike bydrae tot die vinnige koers van uitbreiding in die fabriekswesesektor gelewer.

Gedurende die volgende agtjaartydperk vanaf 1954 tot 1962 het die gemiddelde jaarlikse groeikoers in die reële vaste kapitaalvoorraad merkbaar afgeneem tot slegs 4,5 persent. Hierdie stadiger groeikoers kan gedeeltelik toegeskryf word aan die bestaan van surplus produksiekapasiteit in die fabriekswese as gevolg van die onmiddellik na-oorlogse investeringsoplewing en aan die algemene verslappening in ekonomiese bedrywigheid—die gemiddelde jaarlikse groeikoers in die reële bruto binnelandse produk het vanaf 5,3 persent tussen 1946 en 1954 tot slegs 4,1 persent tussen 1954 en 1962 afgeneem. Openbare owerhede,

*Tabelle I-IX verskyn op bladsye 23-31

insluitende die S.A. Spoorweë, het die meeste tot die toename in die kapitaalvoorraad gedurende hierdie tydperk bygedra.

Die vroeë sestigerjare is gekenmerk deur 'n lae peil van investeringsbedrywigheid as gevolg van verskeie eksogene faktore. Teen 1963 was die meeste onsekerhede aangaande Suid-Afrika se internasionale posisie na die beëindiging van sy Statebondlidmaatskap sowel as die gebrek aan vertroue in die volkshuishouding vanweë politieke onrus, uit die weg geruim en het die volkshuishouding 'n uitbreidingsfase betree. Gevolglik het die gemiddelde groeikoers in die reële vaste kapitaalvoorraad tot 5,8 persent per jaar tussen 1962 en 1972 versnel, wat nagenoeg gelyk was aan die na-oorlogse gemiddelde jaarlikse groeikoers van 5,7 persent. Al die sektore van die volkshuishouding (landbou en mynbou in 'n mindere mate) het tot hierdie hoër groeikoers bygedra. Die hoogste groeikoerse is egter deur die fabriekswesesektor en die sektor wat gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste voorsien, aangeteken. Hierdie sektore se reële vaste kapitaalvoorraad het onderskeidelik met gemiddeld 8,3 persent per jaar en 8,0 persent per jaar tussen 1962 en 1972 toegeneem.

Alhoewel die jare vanaf 1963 tot 1972 as een tydperk behandel is, het sikliese skommelings in die jaarlikse groeikoers van die reële vaste kapitaalvoorraad gedurende hierdie tydperk voorgekom. Die versnelling in die groeikoers vanaf 1963 tot 1965 en die daaropvolgende kleinerwordende toenames vanaf 1966 tot 1968 kan in 'n groot mate aan skommelings in die vaste investering deur die private fabriekswese toegeskryf word. In 1969 het die koers van toename egter weer versnel en het dit betreklik hoë peile gedurende 1970 tot 1972 bereik. 'n Oplewing in vaste eiendomsontwikkeling het die versnelling gedurende 1969 veroorsaak terwyl die oplewing in vaste investering deur private fabriekswese en die oprigting van Natref en Alusaf aansienlik tot die verdere versnelling gedurende 1970 bygedra het. Teen die einde van 1971 het die skerp styging in vaste investering deur

private fabriekswese sy stukrag verloor en was aansienlike toenames in kapitaaluitgawes deur openbare korporasies, die S.A. Spoorweë en openbare owerhede, vir die voorsiening van gemeenskaps- en maatskaplike dienste, vir die hoë groeikoerse gedurende 1971 en 1972 verantwoordelik.

Veranderings in die struktuur van die reële vaste kapitaalvoorraad

Alhoewel al die sektore van die volkshuishouding 'n uitbreiding in hul reële vaste kapitaalvoorraad na die Tweede Wêreldoorlog ondervind het, het die groeikoerse in die reële kapitaalvoorraad van die onderskeie sektore betekenisvol verskil. Hierdie uiteenlopende groeikoerse het vanselfsprekend tot toenemende of afnemende aandele in die totale kapitaalvoorraad gelei. Die persentasie-aandeel van elkeen van die nege belangrikste sektore van die volkshuishouding word in tabel 1 vir vyfjaartydperke vanaf 1946 tot 1970 en vir 1971 en 1972 getoon.

Die mees betekenisvolle verandering in die relatiewe aandeel van enige van die sektore het in die geval van die sektor wat gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste voorsien, voorgekom. Hierdie sektor se persentasie-aandeel het opmerklik toegeneem vanaf 17,5 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 24,0 persent gedurende 1971 tot 1972 en was hoofsaaklik die gevolg van groot infrastrukturele investering deur die algemene owerheid sedert die begin van die sestigerjare.

Die persentasie-aandeel van die sekondêre nywerhede (d.w.s. fabriekswese, elektrisiteit, gas en water en konstruksie) in die totale vaste kapitaalvoorraad het ook sedert 1946 opmerklik toegeneem. Fabriekswese het sy aandeel in die totale kapitaalvoorraad vanaf 6,9 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 9,9 persent gedurende 1971 tot 1972 verhoog. Sowel die private sektor as die openbare korporasies soos Yskor, Sasol, Natref en Alusaf het tot die groter aandeel van die fabriekswesesektor bygedra. Die kapitaalvoorraad benodig vir die voorsiening van elektrisiteit, gas

Tabel 1. Persentasieverdeling van die reële vaste kapitaalvoorraad volgens tipe ekonomiese bedrywigheid

Tydperk	Landbou, bosbou en visserij	Mynbou en steengroewery	Fabriekswese	Elektrisiteit, gas en water	Konstruksie (kontraakteurs)	Groot- en kleinhandel, verversing en akkommodasie	Vervoer, opberging en kommunikasie	Finansies, versekering, vaste eiendom en besigheidsdienste	Gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste	Totaal
1946-1950	12,4	8,1	6,9	5,7	0,4	4,7	22,9	21,4	17,5	100,0
1951-1955	12,2	9,5	7,9	6,3	0,4	4,9	20,7	21,3	16,8	100,0
1956-1960	11,0	9,3	7,8	6,9	0,4	5,2	20,9	20,7	17,8	100,0
1961-1965	9,8	8,7	8,7	6,8	0,4	5,2	20,5	19,8	20,1	100,0
1966-1970	8,3	7,3	10,1	6,9	0,6	5,1	19,3	20,1	22,3	100,0
1971-1972	7,4	6,4	9,9	7,3	0,7	4,9	18,6	20,8	24,0	100,0

en water, as 'n persentasie van die totale kapitaalvoorraad, het bykans onafgebroke vanaf 5,7 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 6,9 persent gedurende 1966 tot 1970 en tot 7,3 persent gedurende 1971 tot 1972 toegeneem. Op hierdie terrein van ekonomiese bedrywigheid is 'n belangrike rol deur die Elektrisiteitsvoorsieningskommissie gespeel in sy poging om in die toenemende vraag na elektrisiteit deur 'n ontwikkelende volkshuishouding te voorsien.

Ander betekenisvolle veranderings in die persentasieverdeling van die kapitaalvoorraad was die dalende persentasie-aandeel van die primêre sektore asook van die sektor vervoer, opberging en kommunikasie. Landbou se aandeel in die totale kapitaalvoorraad het vanaf 12,4 persent gedurende 1946 tot 1950 tot slegs 7,4 persent gedurende 1971 tot 1972 afgeneem. Nadat die mynbousektor se aandeel tot 9,5 persent gedurende 1951 tot 1955 toegeneem het, het dit bykans onafgebroke tot slegs 6,4 persent gedurende 1971 tot 1972 gedaal. Die afname in die relatiewe belangrikheid van die primêre sektore in die totale kapitaalvoorraad word ook in hul dalende persentasiebydraes tot die bruto binnelandse produk weerspieël; 'n verskynsel wat in ooreenstemming is met die proses van ekonomiese ontwikkeling wat deur ontwikkelende lande ondervind word. Die afname in die relatiewe aandeel van die sektor vervoer, opberging en kommunikasie vanaf 22,9 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 18,6 persent gedurende 1971 tot 1972 is ook 'n normale ontwikkeling. Aanvanklik is groot bedrae in die spoorwegstelsel belê wat meer as voorsien het in die destydse vervoerbehoefte van die volkshuishouding. Die versnelling in die koers van toename in algemene ekonomiese ontwikkeling, veral sedert die Tweede Wêreldoorlog, het 'n hoë peil van investering in die sekondêre en ander sektore van die volkshuishouding tot gevolg gehad terwyl spoorwegontwikkeling teen 'n relatief stadiger koers plaasgevind het ten einde die surplus vervoerkapasiteit op te neem. Die netto gevolg van hierdie uiteenlopende neigings was 'n afname in die relatiewe aandeel van die S.A. Spoorweë in die totale kapitaalvoorraad terwyl die aandeel van die sektor wat gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste voorsien, en dié van die sekondêre sektore merkbaar toegeneem het.

Tabel 2. Persentasieverdeling van die reële vaste kapitaalvoorraad volgens tipe organisasie

Tydperk	Openbare owerhede	Openbare korporasies	Private sake-ondernemings	Totaal
1946-1950	44,8	3,3	51,9	100,0
1951-1955	41,8	4,7	53,5	100,0
1956-1960	42,8	5,1	52,1	100,0
1961-1965	44,8	5,2	50,0	100,0
1966-1970	45,4	6,3	48,3	100,0
1971-1972	46,0	7,3	46,7	100,0

In tabel 2 word die persentasieverdeling van die reële kapitaalvoorraad volgens tipe organisasie getoon. Die uitstaande kenmerk van hierdie tabel is die bykans aanhoudende afname in die relatiewe aandeel van die private sektor vanaf 51,9 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 46,7 persent gedurende 1971 tot 1972. In die tydperk 1951 tot 1955 het daar egter 'n toename in die persentasie-aandeel van die private sektor voorgekom wat aan die ontwikkeling van die Wes-Transvaalse en Oranje-Vrystaatse goudvelde en 'n aansienlike toename in vaste investering deur private fabriekswese toegeskryf kan word.

Die persentasie-aandeel van openbare owerhede het slegs matig toegeneem vanaf 44,8 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 46,0 persent gedurende 1971 tot 1972. In teenstelling het die relatiewe belangrikheid van openbare korporasies gedurende hierdie tydperk meer as verdubbel, naamlik vanaf 3,3 persent gedurende 1946 tot 1950 tot 7,3 persent gedurende 1971 tot 1972. Gedurende die onmiddellik na-oorlogse jare was die oprigting van Sasol en Yskor se Vanderbijlparkwerke die belangrikste oorsaak van die toename in die persentasie-aandeel van openbare korporasies, terwyl die aansienlike kapitaaluitgawes aan nuwe nywerheidsprojekte soos Natref en Alusaf en die uitbreidingsprogramme van Yskor en die Elektrisiteitsvoorsieningskommissie vir die styging gedurende die tweede helfte van die sestigerjare en die vroeë sewentigerjare verantwoordelik was. Uit tabel 2 is dit ook duidelik dat die toename in die relatiewe aandeel van openbare korporasies meer as 80 persent van die afname in die persentasie-aandeel

Tabel 3. Persentasieverdeling van die reële vaste kapitaalvoorraad volgens tipe bate

Tydperk	Woon-geboue	Nie-woon-geboue	Konstruksie-werke	Vervoer-toerusting	Masjinerie en ander toerusting	Oordrag-koste	Totaal
1946-1950	19,5	15,5	39,6	8,6	11,8	5,0	100,0
1951-1955	20,0	16,4	36,3	8,4	14,4	4,5	100,0
1956-1960	20,3	17,3	36,1	8,4	13,8	4,1	100,0
1961-1965	19,8	17,9	36,7	8,4	13,5	3,7	100,0
1966-1970	19,6	18,0	36,0	8,5	14,4	3,5	100,0
1971-1972	19,6	18,3	35,8	8,5	14,4	3,4	100,0

van die private sektor verantwoord. Vaste investering deur openbare korporasies het egter hoofsaaklik plaasgevind in strategies belangrike nywerhede en in daardie vertakkings van die volkshuishouding waar die kapitaal benodig so groot is dat dit vir individuele private ondernemings prakties onmoontlik is om dit te voorsien.

Die batesamestelling van die vaste kapitaalvoorraad het ook betekenisvolle veranderings gedurende die afgelope sewe-en-twintig jaar vertoon. Uit tabel 3 blyk dit dat die persentasie-aandeel van masjinerie en ander toerusting en nie-woongeboue in die totale vaste kapitaalvoorraad toegeneem het terwyl die relatiewe belangrikheid van konstruksiewerke afgeneem het. Daarenteen het die persentasie-aandeel van woongeboue en vervoertoerusting gedurende die na-oorlogse tydperk bykans onveranderd gebly.

Verband tussen die kapitaalvoorraad en ekonomiese groei

Die dubbele rol van vaste investering as kapasiteit-skepper en inkome-opwekker is een van die sentrale temas in die na-Keynesiaanse groeiteorieë. Volgens hierdie teorieë verhoog 'n toename in 'n land se produktiewe kapitaalvoorraad die volume goedere en dienste wat 'n land kan produseer. Dit beïnvloed dus die binnelandse inkome deur verhoogde produksie, maar boonop verteenwoordig investering 'n belangrike komponent van totale vraag en oefen gevolglik 'n invloed uit op die peil van binnelandse inkome deur die werking van die Keynesiaanse vermenigvuldiger. Verder, volgens die teorie van aangespoorde investering, lei 'n toename in beleggingsbedrywigheid van een tydperk na 'n ander tot aangespoorde investering in kapitaalgoederen-nywerhede.

Dit is daarom nie verrassend nie dat studies in verskeie lande 'n merkwaardige stabiliteit toon in die verband tussen die kapitaalvoorraad en die volume van die binnelandse produk. In sommige gevalle word hierdie stabiliteit oorbeklemtoon en die indruk word verkry dat die volume van produksie slegs deur die kapitaalvoorraad bepaal word. Daar moet egter daarop gelet word, dat hoewel kapitaalakkumulasie onontbeerlik vir ekonomiese groei is, dit geensins voldoende is nie. In nywerheidslande bepaal kapitaalakkumulasie tesame met, onder andere, verbeterde tegnologie en veranderings in die kwantiteit en kwaliteit van die arbeidsmag, ekonomiese groei.

Die verwantskap tussen die volume van die binnelandse produk en die reële vaste kapitaalvoorraad word uitgedruk in die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding wat 'n aanduiding gee van die hoeveelheid kapitaal wat per eenheid van produksie gebruik is. Die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding van Suid-Afrika vir elke jaar sedert 1946 en vir oorsleuende vyfjaartydperke word in tabel 4 getoon.

Die baie noue verwantskap tussen die reële vaste kapitaalvoorraad en die reële bruto binnelandse produk

Tabel 4. Gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding

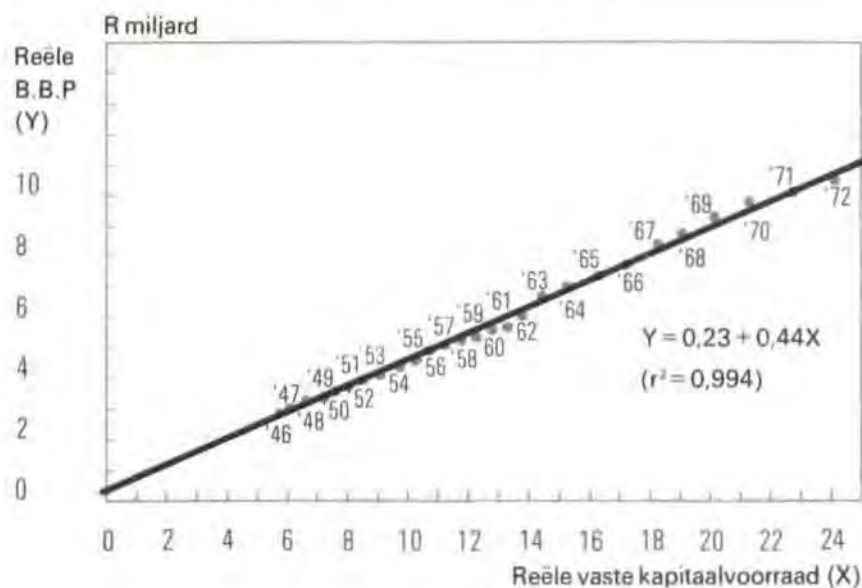
Jaarlikse verhouding		Verhouding vir oorsleuende vyfjaartydperke	
Jaar	Verhouding	Tydperk	Verhouding
1946	1,96		
1947	1,99		
1948	1,99	1946-1950	2,03
1949	2,11		
1950	2,12	1948-1952	2,10
1951	2,11		
1952	2,18	1950-1954	2,17
1953	2,21		
1954	2,21	1952-1956	2,20
1955	2,21		
1956	2,19	1954-1958	2,21
1957	2,20		
1958	2,27	1956-1960	2,25
1959	2,29		
1960	2,31	1958-1962	2,30
1961	2,32		
1962	2,28	1960-1964	2,26
1963	2,20		
1964	2,18	1962-1966	2,21
1965	2,19		
1966	2,21	1964-1968	2,19
1967	2,17		
1968	2,19	1966-1970	2,18
1969	2,16		
1970	2,19	1968-1972	2,22
1971	2,24		
1972	2,31		

word in grafiek 2 geïllustreer waar gekorreleerde waardes van hierdie twee groothede vir elke jaar sedert 1946 getoon word. 'n Liniêre regressiefunksie gee 'n baie goeie beskrywing van hierdie verband. Afwykings vanaf die gepaste reguitlyn is betreklik klein en word voorgestel as persentasieafwykings van die werklike reële bruto binnelandse produksyfers vanaf die teoretiese waarde wat geraam is deur die gepaste regressievergelyking. Die persentasieafwykings sowel as die gemiddelde kapitaalopbrengsverhoudings toon duidelike sikliese patrone gedurende die na-oorlogse tydperk. Soos verwag kan word, toon die persentasieafwykings dat die grootste positiewe afwykings saamval met die onderste draaipunte in die kapitaalopbrengsverhouding terwyl die grootste negatiewe afwykings saamval met die boonste draaipunte in die kapitaalopbrengsverhouding.

Op grond van die draaipunte in die persentasieafwykings vanaf die gepaste reguitlyn, kan vyf duidelike sub-tydperke gedurende die na-oorlogse tydperk onderskei word. Die eerste tydperk wat onderskei word, dek die jare vanaf 1946 tot 1953. In 1946, onmiddellik na die oorlog, het die Suid-Afrikaanse volkshuishouding teen bykans volle besetting gewerk en die benutting van die destydse kapitaalvoorraad was buitengewoon hoog. Gedurende die daaropvol-

Grafiek 2

Gekorreleerde waardes van reële bruto binnelandse produk en reële vaste kapitaalvoorraad

gende jare, het die reële vaste kapitaalvoorraad egter teen 'n gemiddelde jaarlikse koers toegeneem wat die gemiddelde jaarlikse groeikoers in die reële bruto binnelandse produk oorskry het—6,9 persent en 5,1 persent tussen 1946 en 1953 onderskeidelik. As gevolg van hierdie uiteenlopende groeikoerse het die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding geneig om gedurende hierdie tydperk groter te word.

Gedurende die tydperk 1954 tot 1956 was die groeikoers in die reële bruto binnelandse produk hoër as die groeikoers in die reële vaste kapitaalvoorraad—5,8 persent per jaar teenoor 5,4 persent per jaar

onderskeidelik. Gevolglik het die afwykings vanaf die reguitlyn kleiner geword en het die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding effens afgeneem. Die versnelling in die koers van toename in produksie gedurende hierdie tydperk was veral in die mynbousektor opmerklik as gevolg van 'n vinnige styging in goudproduksie vanaf die helfte van 1953 toe die nuwe myne in Wes-Transvaal en in die Oranje-Vrystaat met produksie begin het.

In 1956 het daar weer 'n verandering in die neiging van die verhouding tussen die reële vaste kapitaalvoorraad en die reële bruto binnelandse produk plaasgevind. Tussen 1956 en 1961 het die reële bruto binnelandse produk teen 'n gemiddelde jaarlikse koers van slegs 3,4 persent toegeneem terwyl die reële vaste kapitaalvoorraad teen 'n hoër, hoewel nog betreklik lae koers, van 4,6 persent per jaar gegroei het. Gevolglik het die afwykings vanaf die reguitlyn in die negatiewe rigting groter geword terwyl daar 'n stygende neiging in die gemiddelde kapitaalopbrengsverhouding was. Die kapitaalopbrengsverhouding het 'n hoogtepunt in 1961 bereik vanweë die onderbenutting van die reële vaste kapitaalvoorraad wat destyds bestaan het.

Die jaar 1961 het 'n belangrike draaipunt in die na-oorlogse ekonomiese ontwikkeling van Suid-Afrika verteenwoordig. Gedurende 1960 en 1961 was die volkshuishouding deur 'n algemene gebrek aan vertroue, as gevolg van politieke oproerighede gedurende Maart 1960, gekenmerk. 'n Aansienlike uitvloeiing van private kapitaal het voorgekom, uitvoere het opmerklik gedaal en ondernemers was huiwerig om nuwe kapitaalprojekte aan te pak. Die gevolglike traagheid in vaste investering is vererger deur die bestaan van surplus produksiekapasiteit wat gedurende die tydperk 1956 tot 1961 in die fabriekswese-sektor geskep is. Teen die einde van 1961 het 'n besliste opswaai in algemene ekonomiese bedrywigheid waarneembaar geword en het die volkshuishouding 'n tydperk van uitbreiding betree wat met minder belangrike onderbrekings regdeur die sestigerjare voortgeduur het. Vanaf 1961 tot 1969 is 'n gemiddelde jaarlikse groeikoers in die bruto binnelandse produk van nie minder nie as 6,3 persent aangeteken. Hoewel die koers van toename in die land se reële vaste kapitaalvoorraad vanaf 4,6 persent gedurende 1956 tot 1961 tot 5,3 persent gedurende 1961 tot 1969 versnel het, was dit steeds betekenisvol laer as die groeikoers in die reële bruto binnelandse produk. Gevolglik is die oormatige produksiekapasiteit wat aan die begin van laasgenoemde tydperk bestaan het ten volle opgeneem en het die kapitaalopbrengsverhouding tot 'n betreklik lae peil in 1969 afgeneem.

Gedurende die drie jare 1970 tot 1972 het die groeikoers in die reële bruto binnelandse produk aansienlik afgeneem. Inflasionistiese druk in die volkshuishouding gedurende 1969 en 1970 het die owerhede genoodsaak om, ten einde oormatige

besteding in die volkshuishouding aan bande te lê, beperkende maatreëls in te stel wat op hul beurt reële ekonomiese groei nadelig beïnvloed het. Bowendien het die ekonomiese probleme van die belangrikste Westerse lande 'n dempende uitwerking op die internasionale markte vir Suid-Afrika se belangrikste uitvoerkommoditeite gehad. Hierdie faktore het 'n afname in die groeikoers in die reële bruto binnelandse produk tot minder as 4 persent gedurende die tydperk 1969 tot 1972 tot gevolg gehad, terwyl die reële vaste kapitaalvoorraad gedurende hierdie tydperk voortgegaan het om teen 'n hoë koers van 6,2 persent per jaar (hoofsaaklik a.g.v. infrastrukturele ontwikkeling) toe te neem. Gevolglik het die kapitaalopbrengsverhouding vanaf 2,16 in 1969 tot 2,31 in 1972 toegeneem.

Wat die kapitaalopbrengsverhouding oor die na-oorlogse tydperk as geheel betref, toon die verhouding vir ooreenstemmende vyfjaartydperke nie 'n neiging na 'n "verdieping van kapitaal" nie, d.w.s. dat meer kapitaal per eenheid van produksie gebruik is. Dit impliseer egter nie dat aansienlike veranderinge nie in die kapitaalopbrengsverhouding van individuele sektore van die volkshuishouding plaasgevind het nie. Navorsing oor hierdie aspek word tans deur die Ekonomiese Departement van die Reserwebank gedoen.

In die algemeen kan die gevolgtrekking gemaak word dat die verhouding tussen die reële vaste kapitaalvoorraad en die reële bruto binnelandse produk vir die volkshuishouding as geheel relatief konstant oor die na-oorlogse tydperk gebly het. Hierdie noue verwantskap beklemtoon die belangrikheid daarvan om 'n hoë peil van vaste investering in die volkshuishouding te handhaaf ten einde 'n relatief hoë groeikoers te verwesenlik. Sikliese fluktuasies wat in die totale kapitaalopbrengsverhouding in die na-oorlogse jare voorgekom het, kan aan veranderinge in die graad van benutting van die reële vaste kapitaalvoorraad gekoppel word.

Konjunkturgolwe in Suid-Afrika gedurende die tydperk 1968 tot 1972

deur D. J. Smit en B. E. van der Walt

Inleiding

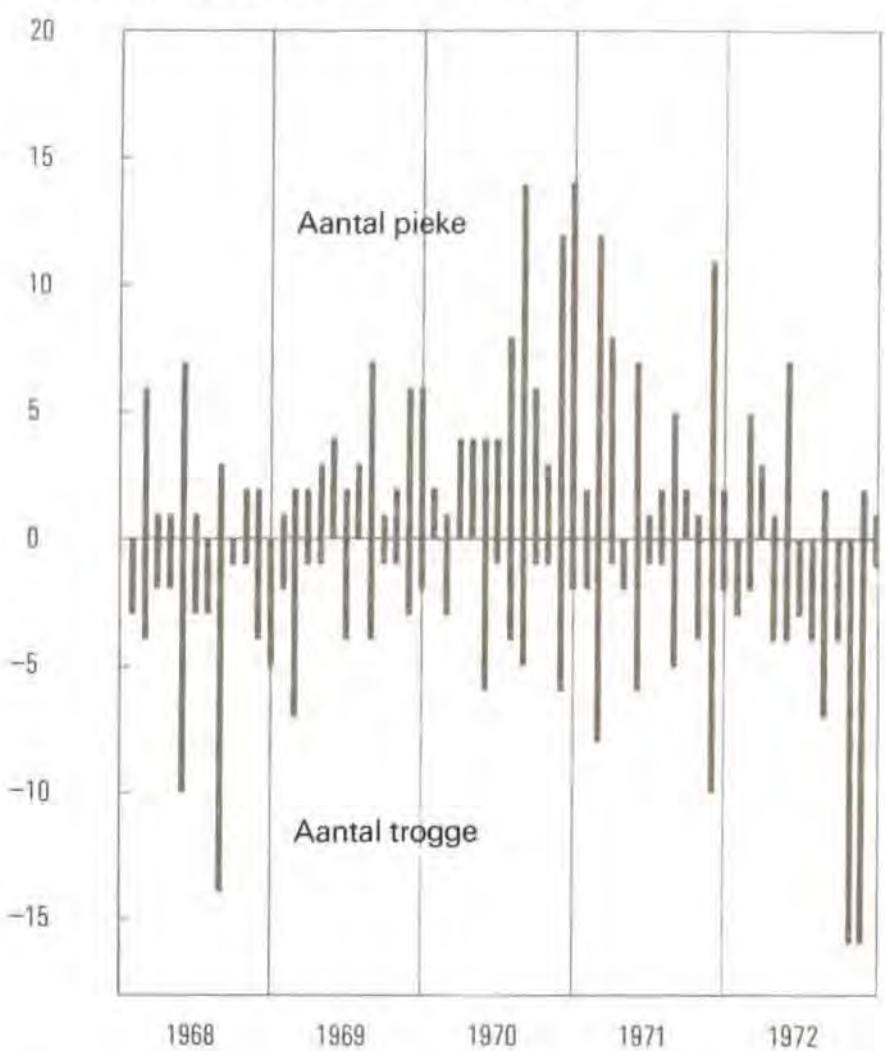
In 'n vroeëre studie, wat in die Kwartaalblad van September 1970 gepubliseer is, is die draaipunte van die konjunkturgolf in Suid-Afrika vir die tydperk 1946 tot 1968 bepaal. In hierdie studie word konjunkturgolf-ontwikkelings gedurende die daaropvolgende tydperk tot aan die einde van 1972 bespreek en draaipunte vasgestel.

Die metodes wat by die bepaling van die draaipunte toegepas is, is dieselfde as dié wat in die vroeëre studie gebruik is. In die eerste deel van hierdie studie word die statistiese resultate aangebied, terwyl die fases van die konjunkturgolf in deel II teen die agtergrond van ekonomiese ontwikkelings bespreek word, om sodoende die mees waarskynlike verwysingsdraaipunt-datums te bepaal. Die draaipunt-datums van die konjunkturgolf in Suid-Afrika gedurende die na-oorlogse tydperk 1946 tot 1972, word ook in hierdie deel aangegee.

Afgesien van die insluiting van 'n aantal nuwe tydreekse, word basies van dieselfde reekse as in die vorige studie gebruik gemaak. Die aanhangsel toon die byvoegings tot en weglatings uit die lys van reekse wat in die vorige studie gepubliseer is.

Grafiek 1

Trosvorming van spesifieke draaipunte

Deel I

Statistiese resultate

Tros van draaipunte

Grafiek 1 toon die aantal spesifieke draaipunte per maand wat vertoon word deur die 209 tydreekse wat vir die tydperk Januarie 1968 tot Desember 1972 in aanmerking geneem is. Die mediaan* van die verdeling van 170 boonste draaipunt-datums was November 1970, terwyl die grootste aantal boonste draaipunte per maand in Desember 1970 voorgekom het. Weens die feit dat die waargenome verdeling van onderste draaipunte 'n afgeknotte verdeling is insoverre as wat draaipunte na Desember 1972 nie in berekening geneem is nie, kon die tros-van-draaipunte metode nie gebruik word om die moontlike voorkoms van 'n trog in die konjunkturgolf teen die einde van 1972 te ondersoek nie.

Ongeweege en geweege diffusie-indekse

Die ongeweege en geweege diffusie-indekse word in grafiek 2 getoon. Die gewigte wat in die berekening van die geweege indeks gebruik is, is op die relatiewe bydraes van die onderskeie sektore van die volkshuishouding tot die reële bruto binnelandse produk en op die aantal reekse gebaseer. Hierdie gewigte is op gegewens vir die tydperk 1968 tot 1971 gebaseer en is binne die tydperk 1968 tot 1972 konstant gehou. Die ongeweege en geweege diffusie-indekse dui op 'n boonste draaipunt in die konjunkturgolf in Desember 1970 en 'n onderste verwysingsdraaipunt in Oktober en September 1972 onderskeidelik.

Deel II

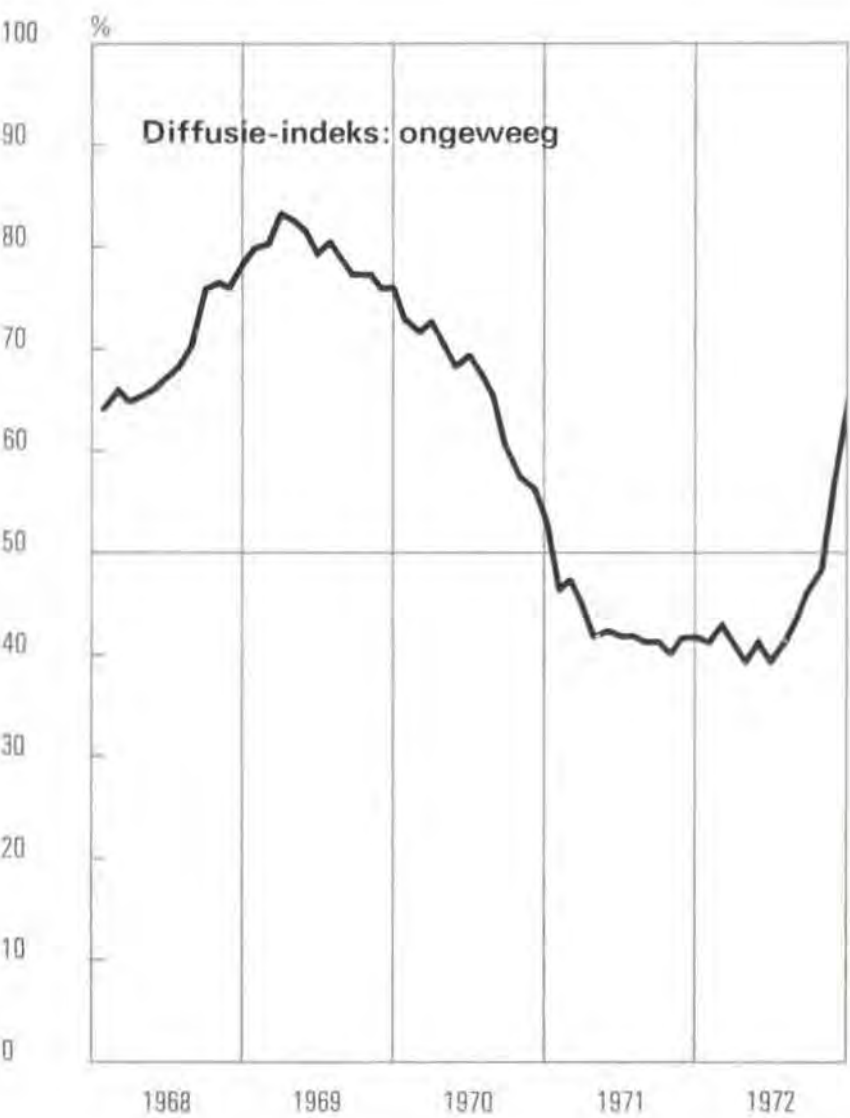
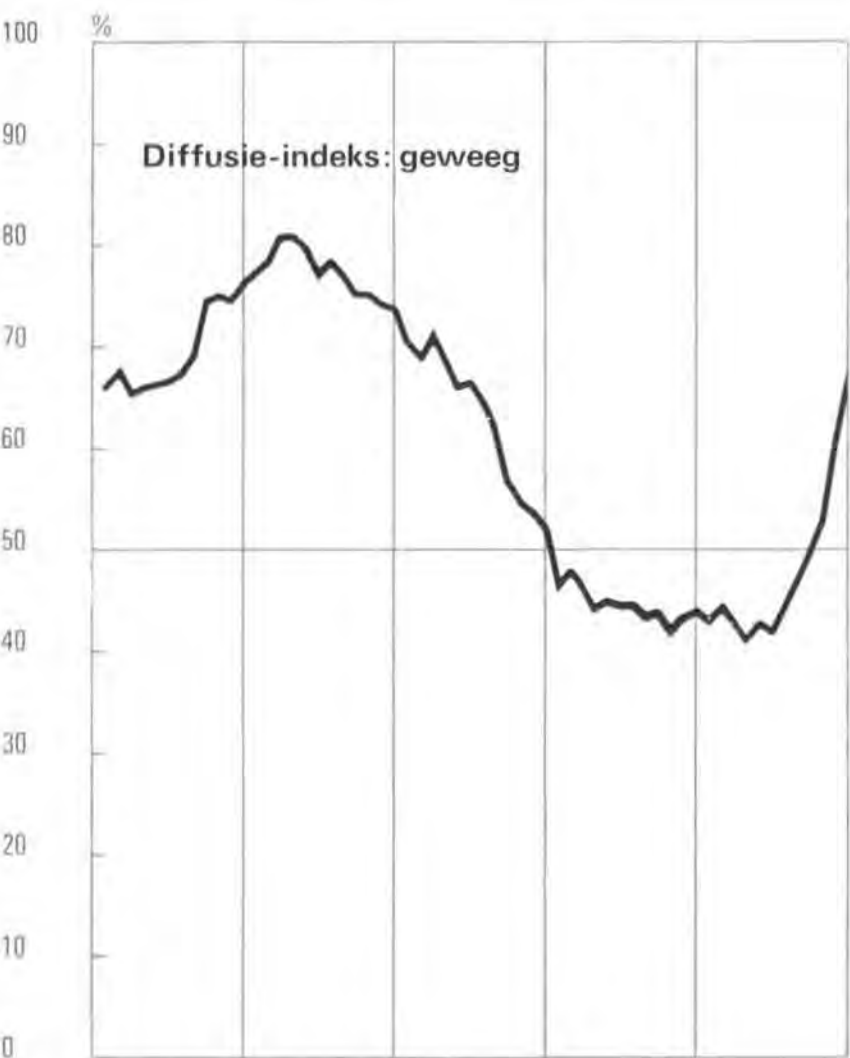
Ekonomiese ontwikkelings en finale draaipunt-datums van die konjunkturgolf

Opswaai: Januarie 1968 tot Desember 1970

Die herlewing wat die Suid-Afrikaanse volkshuishouding vanaf die begin van 1968 ondervind het, is voorafgegaan en het saamgeval met 'n versnelling in die koers van toename in die likwiditeit van die private sektor en die banksektor. Die toename in binnelandse likwiditeit gedurende 1968 was hoofsaaklik toe te skryf aan die groot netto invloeiing van kapitaal as gevolg van uitgebreide internasionale wisselkoersonsekerhede na die devaluasie van sterling op 18 November 1967. Beperkings op die banke se uitleenbedrywighede is gevolglik gehandhaaf, terwyl die regering ook aansienlike bedrae private sektorfondse gedurende 1968 en vroeg 1969 gesteriliseer het. Desnieteenstaande het korttermynrentekoerse, in ooreenstemming met die hoër likwiditeit, afwaarts be-

*Die mediaan is daardie maand wat die aantal draaipunte van die besondere verdeling in twee helftes verdeel.

Grafiek 2

weeg en het die Reserwebank sy rentekoerspatroon vir korttermyn staatseffekte vanaf 28 Junie 1968 en weer vanaf 19 September 1968, verlaag. Op 27 Augustus 1968 is die Bankkoers van 6 tot $5\frac{1}{2}$ persent verlaag.

Die Maart 1968-Begroting het geen algemene verslapping in fiskale beleid weerspieël nie. Die hoofdoel van die Begroting was intendeel om die koers van toename in pryse in toom te hou. In die Maart 1969-Begroting is die marginale koerse en die graad van progressie van persoonlike inkomstebelasting egter verlaag, terwyl 'n verkoopreg terselfdertyd ingestel is. Die beraamde totale invloed van hierdie veranderings was 'n geringe toename van ongeveer R60 miljoen in die totale belastinglas.

Die tempo van algemene ekonomiese bedrywigheid het gedurende die eerste helfte van 1968 geleidelik toegeneem maar daarná momentum gekry en, behalwe vir 'n onbeduidende verlangsaming teen die einde van 1969, is 'n hoë vlak van bedrywigheid teen die einde van die 1968/70-fase van die golf bereik. So het die reële bruto binnelandse produk met 4,0 persent in 1968, 7,1 persent in 1969, en 4,5 persent in 1970 gestyg. Indien die toegevoegde waarde van die landbou uitgesluit word, het die reële bruto binnelandse produk teen hoër koerse gestyg, nl. met 5,7 persent in 1968, 7,6 persent in 1969 en 4,8 persent in 1970, en teen 'n gemiddelde jaarkoers van 6,0 persent oor hierdie drie jare. Die laer koers van toename wat in 1970 aangeteken is moet natuurlik teen die relatief hoë vlak van ekonomiese bedrywigheid wat in die vorige jaar bereik is, gesien word.

Bruto binnelandse besteding het gedurende die eerste drie kwartale van 1968 as gevolg van 'n skerp daling in voorraadinvestering, slegs matig toegeneem. Vanaf die vierde kwartaal van 1968, is 'n betreklik hoë koers van toename in bruto binnelandse besteding egter tot in die eerste kwartaal van 1971 gehandhaaf. Sowel private as algemene owerheidsverbruiksbesteding het teen toenemende hoër koerse tussen die eerste kwartaal van 1968 en die derde kwartaal van 1970 gestyg en, tesame met goedere-uitvoere, aanvanklik die belangrikste uitbreidingskragte in die volkshuishouding uitgemaak. Aan die begin van die fase het bruto vaste investering traag gebly hoofsaaklik as gevolg van onbenutte kapasiteit in die fabriekswese, die betreklik vrye beskikbaarheid van ingevoerde goedere en die aantreklikheid van die aandele- en eiendomsmarkte as alternatiewe beleggingskanale. Vanaf die vierde kwartaal van 1968 het vaste investering egter sterk toegeneem en aangehou om tot in die tweede kwartaal van 1970 teen 'n vinnige koers toe te neem. Terwyl investering in bou- en konstruksiewerke teen 'n baie hoë koers regdeur hierdie tydperk toegeneem het, het buitengewoon groot toenames in investering in masjinerie en vervoertoerusting tussen die vierde kwartaal van 1969 en die derde kwartaal van 1970 plaasgevind.

Aanvanklik, d.w.s. gedurende die eerste vyf kwartale van die opwaartse fase van die konjunkturgolf, is 'n benaderde ewewig tussen die binnelandse vraag na en aanbod van goedere en dienste gehandhaaf. Gedurende hierdie tydperk het pryse slegs matig gestyg en het verbruikerspryse, byvoorbeeld, teen 'n gemiddelde jaarkoers van 3,0 persent toegeneem. Vanaf ongeveer die tweede kwartaal van 1969 het die oplewing in private vaste investering tesame met die toenames in ander bestedingskomponente, waarna reeds hierbo verwys is, egter tot 'n oorskryding van die bruto nasionale produk deur die bruto binnelandse besteding gelei. Dit is in 'n steeds toenemende tekort op die lopende rekening van die betalingsbalans weerspieël en, met die volkshuishouding wat teen nage-noeg volle kapasiteit gefunksioneer het met tekorte aan geskoolde arbeid en langtermyn kapitaal, het gelei tot 'n versnelling in die koers van toename in pryse, hoër rentekoerse en arbeidskoste. Die verbruikersprysindeks het byvoorbeeld teen 'n gemiddelde jaarkoers van 4,0 persent tussen Junie 1969 en Desember 1970 toegeneem. Die opbrengskoers op maatskappyskuldbriefe het aanmerklik vanaf $8\frac{1}{2}$ persent in Julie 1969 tot $10\frac{1}{4}$ persent in Januarie 1971 gestyg, die opbrengskoers op semi-prima-effekte het vanaf 7 persent in April 1969 tot $9\frac{1}{2}$ persent in April 1971 toegeneem, en die opbrengskoers op langtermyn staatseffekte het vanaf $6\frac{1}{2}$ persent in April 1970 tot $8\frac{1}{2}$ persent aan die einde van Maart 1971 toegeneem. Die bestaande plafon op depositorente-koerse is ook in Augustus 1970 opgehef. Wat arbeidstoestande betref, het die aantal werklose Blankes, Kleurlinge en Asiërs as 'n verhouding van die aantal werknemers van hierdie rasse werksaam in die nie-landbousektore van die volkshuishouding, tot 'n na-oorlogse minimum waarde van ongeveer 0,44 persent in Desember 1970 gedaal.

Afgesien van beperkings deur natuurlike faktore op die groeikoers in 'n volkshuishouding wat teen bykans volle kapasiteit funksioneer, het die owerhede ook verskeie beperkende maatreëls toegepas. Met die oog op die verbetering in Suid-Afrika se goud- en ander buitelandse reserwes is invoer- en valutabeheer reeds in die derde kwartaal van 1968 verder verslap. In die Augustus 1970-Begroting is verkoop- en aksynsregte verhoog, die leningsheffing op individue is van 5 na 10 persent van normale belasting verhoog, en 'n leningsheffing van $2\frac{1}{2}$ persent op maatskappye, uitgesonderd goud- en diamantmynbou maatskappye, ingestel. In totaal het hierdie veranderings 'n geraamde bykomende belastinglas van slegs R37 miljoen vir die fiskale jaar bedra. Boonop het strenger huurkoopvoorwaardes met betrekking tot verskeie verbruikersgoedere teen die einde van Oktober 1970 in werking getree.

Die koers van toename in ekonomiese bedrywigheid het vanaf ongeveer die einde van 1970 gedaal. 'n Draaipunt in die konjunkturgolf teen ongeveer hierdie

tyd word bevestig deur die verloop van die bruto binnelandse produk teen konstante pryse, wat met slegs 4,0 persent in 1971 en 3,3 persent in 1972 toegeneem het, nadat dit met 4,5 persent in 1970 gestyg het. Uitgesonderd die toegevoegde waarde van die landbou, het die koers van toename in die reële bruto binnelandse produk selfs meer opmerklik gedaal, naamlik vanaf 4,8 persent in 1970 tot slegs 2,8 en 3,3 persent in 1971 en 1972, onderskeidelik. Alhoewel die fisiese volume van mynbouproduksie, totale ure gewerk in sowel die fabriekswese as die konstruksiesektore en totale nie-landbouwerkverskaffing draaipunte in November 1970 aangeteken het, en hierdie datum ook deur die tros-van-draaipunte metode ondersteun word, het sowel die geweegde as die ongeweegde diffusie-indekse en ander belangrike reekse soos die fisiese volume van totale fabrieksproduksie, sementproduksie en die aantal werklose Blankes, Kleurlinge en Asiërs, 'n boonste draaipunt in Desember 1970 aangedui. Desember 1970 is gevolglik as die verwysingsdraaipunt datum aanvaar.

Afswaai: Januarie 1971 tot Oktober 1972

Die laer groeikoers in ekonomiese bedrywigheid het regdeur 1971 en 1972 voortgeduur. Hierdie afswaai was hoofsaaklik die gevolg van swak vertonings deur die sektore fabriekswese, mynbou en handel. Die toename in die volume van fabrieksproduksie teen 'n gemiddelde jaarkoers van slegs 2,4 persent gedurende 1971 en 1972 vergelyk ongunstig met die gemiddelde jaarlikse koers van toename van 7,7 persent wat gedurende die voorafgaande twee jare aangeteken is en was ook heelwat minder as die taakstellingsgroeikoers van 6,4 persent waarvoor in die Ekonomiese Ontwikkelingsprogram vir die tydperk 1970 tot 1975 voorsiening gemaak word. Die fisiese volume van mynbouproduksie het inderdaad gedurende sowel 1971 as 1972 teen 'n gemiddelde jaarkoers van 2,6 persent gedaal. Wat bedrywigheid in die handel betref het klein- en groothandelsverkope teen konstante pryse gedurende 1971 en 1972 teen gemiddelde jaarkoerse van 3,4 en 2,2 persent onderskeidelik toegeneem, terwyl die gemiddelde maandelikse aantal nuwe motorvoertuie verkoop met 0,9 persent per jaar gedurende dieselfde tydperk gedaal het. Die konstruksiesektor, wat vanaf 1968 tot 1970 buitengewoon bedrywig was, het daarná ook geneig om af te plat. In teenstelling met die verlangsamings van die bedrywigheid in hierdie sektore, het die landbousektor gedurende 1971 en 1972 uitstekende toestande ondervind.

Alhoewel die onewewigtigheid tussen die binnelandse vraag na en die aanbod van goedere en dienste regdeur 1971 en die eerste helfte van 1972 voortgeduur het, het die oorskot van die bruto binnelandse besteding bó die bruto nasionale produk oor hierdie tydperk onafgebroke en aanmerklik gedaal. So het die gemiddelde jaarkoers van toename in die reële bruto

binnelandse besteding in 1971 en 1972 tot slegs 0,1 persent verlangsaam, vergeleke met 'n styging van 8,8 persent in 1970. Die verlangsaaming in die koers van toename in die reële binnelandse vraag is ook ná Maart 1971 in 'n daling in die volume van goedere-invoere weerspieël, in besonder in die invoere van verbruikers- en intermediêre goedere. Sowel die volume as die waarde van goedere-uitvoere, wat gedurende die tweede helfte van 1970 gedaal het, het vanaf Maart 1971 betekenisvol herstel, hoofsaaklik as gevolg van groter uitvoere van diamante en landbouprodukte. Die sterk toename in die waarde van die netto goudproduksie gedurende 1971 as gevolg van die hoër prys van goud op die private mark, het 'n betekenisvolle bydrae tot die volgehoue verbetering op die lopende rekening van die betalingsbalans ná die eerste kwartaal van 1971 gemaak en het 'n belangrike ekspansionistiese element in die volkshuishouding verteenwoordig. Verder het 'n baie groot netto invloeiing van kapitaal gedurende die eerste kwartaal van 1971 plaasgevind en hierdie invloeiing, alhoewel op 'n laer vlak en meer in die vorm van amptelike lenings, het gedurende die res van die jaar voortgeduur niesteenstaande onsekerhede aangaande wisselkoerse wat gedurende die grootste deel van die jaar geheers het.

Die beleid wat deur die owerhede gedurende hierdie afswaai in die konjunkturgolf gevolg is, kan in twee fases ingedeel word. Aan die begin is die deflasionistiese beleid voortgesit en gedurende die grootste deel van 1971 selfs strenger gemaak. Na 'n vermindering van die druk op die produksiefaktore teen die einde van 1971 en in die lig van internasionale monetêre ontwikkelings het die klem van die fiskale en monetêre beleid egter verander en meer ekspansionisties geword. In die Maart 1971-Begroting is die toeslag op inkomstebelasting op individue van 5 na 10 persent vermeerder, leningsheffings betaalbaar deur individue en maatskappye is verhoog, en 'n leningsheffing is ingestel op die dividendontvangstes van maatskappye. Weens die sterk styging in die verkope van handelsvoertuie is huurkoopbeperkings vir die eerste keer in September 1971 op private handelsvoertuie van toepassing gemaak. Verder is die Bankkoers op 31 Maart 1971 vanaf $5\frac{1}{2}$ tot $6\frac{1}{2}$ persent verhoog, en het die opbrengskoerse op kort- en langtermyn staatseffekte vanaf $5\frac{1}{2}$ tot $6\frac{1}{2}$ persent en vanaf $7\frac{3}{4}$ tot $8\frac{1}{2}$ persent, onderskeidelik gestyg. Weens die klaarblyklik oormatig strawwe uitwerking van die strenger huurkoopvoorwaardes met betrekking tot die verkoop van sekere duursame verbruikersgoedere, wat vanaf 30 Oktober 1970 van toepassing gemaak is, het die owerhede egter daarna verskeie van hierdie beperkings tragsgewyse verslap.

Gedurende die tweede helfte van 1971 het die onsekere internasionale ekonomiese toestand 'n hoogtepunt bereik met die aankondiging deur die Verenigde State op 15 Augustus 1971 dat die inwisselbaarheid van die dollar in goud opgeskort word en dat 'n 10

persent toeslag op invoere ingestel word. Meeste van Suid-Afrika se belangrikste handelsvennote het gevolglik hul geldeenhede toegelaat om te sweef. Onsekerhede wat met hierdie verwikkelings gepaard gegaan het, het 'n nadelige invloed op Suid-Afrika se betalingsbalans gehad, op sowel die lopende as die kapitaalrekening, op 'n tydstip toe die fiskale en monetêre maatreëls wat deur die owerhede geneem is reeds die oormatige besteding in die land verminder het. Aangesien daar geen aanduiding was dat 'n internasionale ooreenkoms oor die herskikking van wisselkoerse gou bereik sou word nie, het die owerhede op 24 November 1971 strenger invoerbeheermaatreëls ingestel. Op 18 Desember is 'n ooreenkoms bereik oor 'n algemene herskikking van wisselkoerse, wat ook daartoe gelei het dat die rand vanaf 21 Desember 1971 met 12,28 persent gedevalueer is. Die dubbele doel van hierdie besluit was om betalingsbalansewewig te herstel en om produksie en investering in die private sektor te stimuleer. Die eersgenoemde doel is in 1972 bereik, soos aangedui deur 'n toename in die totale goud- en ander buitelandse reserwes vanaf R570 miljoen aan die einde van November 1971 tot R1 090 miljoen aan die einde van Desember 1972. Alhoewel 'n betreklik groot invloeiing van kapitaal gedurende 1972 aangeteken is, was die totale oorskot op die betalingsbalans hoofsaaklik die gevolg van 'n verbetering op die lopende rekening. Laasgenoemde verbetering was toe te skryf aan 'n vinnige toename in die waarde van goedere-uitvoere en netto goudproduksie en die voortsetting van die afwaartse neiging in die waarde van invoere, ten spyte van 'n skerp toename in die pryse van ingevoerde goedere ná die herskikking van wisselkoerse. Met die oog op die betekenisvolle verbetering in die betalingsbalans en die betreklik hoë vlak van totale buitelandse reserwes, is invoerbeheer op 3 Junie, 25 Julie en weer op 25 Oktober verslap. Verder is daar in 'n poging om die koers van toename in die pryse van ingevoerde goedere te verminder, 'n nuwe pariteitswaarde vir die rand op 25 Oktober ingestel, nadat die rand vanaf 30 Junie 1972 toegelaat is om saam met sterling afwaarts te sweef. Die nuwe waarde van die rand het 'n devaluasie van 4,20 persent in terme van sy pariteitswaarde wat in Desember 1971 bepaal is, verteenwoordig, maar 'n appresiasie van ongeveer 4 persent vanaf die heersende markwisselkoers.

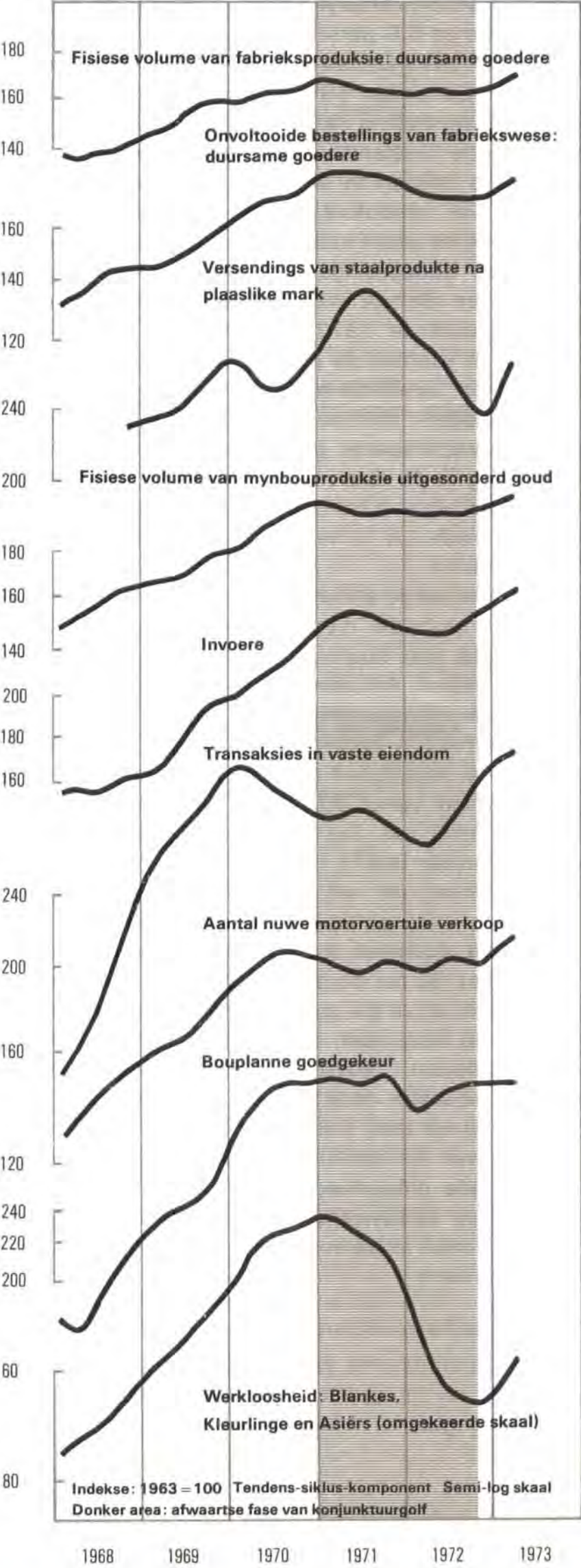
Die traagheid wat in die binnelandse volkshuishouding gedurende 1971 ondervind is, het gedurende 1972 voortgeduur niesteenstaande die stimulerende invloed van die devaluasies en die ekspansionistiese fiskale en monetêre maatreëls. Die 1972/73-Begroting het ingesluit aansporings vir uitvoerders, die verslapping van boubesluiting en kredietbeperkings op die verkope van motors, die uitbreiding van beleggings-toelaes ten opsigte van masjinerie, toerusting en fabrieksgeboue, 'n verlaging in die gekombineerde maksimum marginale inkomstebelasting- en lenings-

heffingkoers (wat met 'n bykomende toeslag op inkomstebelasting vervang is) vir individue, die bevordering van besparing deur die instelling van 'n nuwe huiseienaars-spaarskema, 'n vermindering in die verkoopreg, en 'n verbetering in die kontantposisie van maatskappye deur 'n vermindering in die leningsheffing op dividendontvangste. Bykomend tot die fiskale maatreëls, het die Reserwebank op 29 Maart redelik aansienlike toegewings buite die plafonne van toepassing op bankkrediet aangekondig om die uitbreiding van krediet vir produksie- en uitvoerdoeleindes moontlik te maak. Verder is maksimum rentekoerse op deposito's vanaf 30 Maart 1972 vir sowel banke as bouverenigings ingestel. Dit is op 10 Augustus 1972 opgevolg met 'n verlaging in die Bankkoers met $\frac{1}{2}$ persent (na 6 persent) en met 'n afwaartse aanpassing van $\frac{1}{4}$ persent in die stel koerse wat vir transaksies in staatseffekte gekwoteer word. Ander aansporings om die peil van ekonomiese bedrywigheid te verhoog het bestaan uit 'n verdere verlaging van $\frac{1}{4}$ persent in die opbrengskoers op staatseffekte op 8 September, die afskaffing van die plafonne op bankkrediet vanaf 1 November, 'n verdere verslapping van huurkoopbeperkings op 6 Oktober en die terugbetaling van die 1966-leningsheffing voor die vervaldatum. Op 17 November het die Minister van Finansies 'n verdere vermindering van verkoopreg, veral op sekere duurzame verbruikersgoedere, aangekondig.

Die groei in die geldvoorraad is in 1971 beperk deur 'n daling van R251 miljoen in die netto goud- en ander buitelandse reserwes en 'n vermindering gedurende die eerste drie kwartale van 1971 in die krediet wat deur handelsbanke aan die private sektor toegestaan is. Die netto eise van die monetêre banksektor teen die owerheidsektor het, aan die ander kant, gedurende die jaar aansienlik toegeneem en was in 'n groot mate verantwoordelik vir die matige toename wat in die hoeveelheid geld en kwasi-geld aangeteken is. Die oorskot likwiede bates van die monetêre banksektor het gedurende 1970 skerp gedaal en het gedurende 1971 op nagenoeg dieselfde vlak gebly. Hierdie ontwikkelings gedurende 1971 het tot aansienlik strammer geldmarktoestande gelei, met korttermynrentekoerse wat gevolglik op 'n hoë vlak geskommel het. Gedurende 1972 het die hoeveelheid geld en kwasi-geld egter teen 'n baie hoër koers as gedurende die voorafgaande twee jare toegeneem hoofsaaklik as gevolg van die opswaai in die netto goud- en ander buitelandse reserwes ná die devaluasie van die rand. Korttermynrentekoerse het gevolglik aanmerklik gedaal.

Die laer koers van toename in ekonomiese bedrywigheid het 'n vermindering in die druk op die produk-siefaktore tot gevolg gehad. So het die stram arbeids-toestand ietwat verbeter, surplus kapasiteit het in die fabriekswese, konstruksie- en vervoersektore ontstaan, en kapitaal het meer vryelik beskikbaar geword. Nieteenstaande die betreklike traagheid in die volkshuis-

Ooreenstemming van spesifieke draaipunte van gekose tydreeks en verwysingsdraaipunte

houding het pryse egter teen progressief hoër koerse gedurende 1971 en 1972 gestyg. Na 'n styging van 4,1 persent gedurende 1970, het die seisoensaangesuiwerde verbruikersprysindeks, byvoorbeeld, met nie minder nie as 6,9 persent tussen Desember 1970 en Desember 1971 en met 7,3 persent tussen Desember 1971 en Desember 1972 gestyg. Gedurende 1971 was die versnelling hoofsaaklik die gevolg van 'n voortgesette toestand van oormatige vraag, die sterk opwaartse neiging in arbeids- en ander kostes per eenheid van produksie, en, in die besonder, hoër verkoopreg en ander indirekte belastings, sowel as die opwaartse aanpassings van die pryse van sekere goedere en dienste wat deur die owerheid beheer word. Gedurende 1972 het die pryse van dienste, voedsel en voertuie die grootste persentasietoenames aangeteken, terwyl die toename in die pryse van ingevoerde goedere, hoofsaaklik as gevolg van die herskikking van wisselkoerse, betekenisvol tot die algemene versnelling in die koers van toename in pryse bygedra het. As gevolg van hierdie hoë koers van inflasie, was die owerhede tot 'n versigtige monetêre en fiskale beleid verbind.

Nieteenstaande al die monetêre en fiskale maatreëls en in die besonder die stimulerende invloed van die devaluasies, was ekonomiese bedrywigheid traag om weer te versnel. Alhoewel dit te vroeg is om, met die beskikbare tydreeks-gegewens, met 'n groot mate van sekerheid 'n onderste draaipunt in die konjunkturgolf te bepaal, wil dit nogtans voorkom asof die bedrywigheid vanaf die vierde kwartaal van 1972 ietwat herstel het. Die geweegde diffusie-indeks dui op September 1972 as die verwysingsdraaipunt-datum, maar dit wil voorkom asof ekonomiese aanwysers wat op reële bedrywigheid betrekking het, in die algemeen draaipunte na September geregistreer het. So dui die diffusie-indeks vir die fabriekswese-sektor en vir die groep van diverse aanwysers op Oktober en November, onderskeidelik, as verwysingsdraaipunt-datum, terwyl die diffusie-indeks vir die konstruksie-sektor toon dat bedrywigheid in hierdie sektor nog nie teen Desember 1972 versnel het nie. Op basis van die draaipuntdata aangedui deur die ongeweegde diffusie-indeks en die reekse wat reële ekonomiese bedrywigheid weerspieël, word Oktober 1972 gevolglik as die voorlopige verwysingsdraaipunt-datum geneem.

Verwysingsdraaipuntdata

Die draaipuntdata van die konjunkturgolf gedurende die na-oorlogse tydperk word in die bygaande tabel aangegee.

Finale verwysingsdraaipuntdata en fases in die konjunkturgolf

Opswaai	Afswaai
Na-oorlogs-Julie 1946	Augustus 1946-April 1947
Mei 1947-November 1948	Desember 1948-Februarie 1950
Maart 1950-Desember 1951	Januarie 1952-Maart 1953
April 1953-April 1955	Mei 1955-September 1956
Oktober 1956-Januarie 1958	Februarie 1958-Maart 1959
April 1959-April 1960	Mei 1960-Augustus 1961
September 1961-April 1965	Mei 1965-Desember 1965
Januarie 1966-Mei 1967	Junie 1967-Desember 1967
Januarie 1968-Desember 1970	Januarie 1971-Oktober 1972
November 1972-	

Aanhangsel – byvoegings en weglatings van tydreekse

Landbou, bosbou, jag en visserye:

Byvoegings:	Beskikbaar vanaf
Kontant inkomste en plaasverbruik:	
akkerbou	3ekw. 1958
tuinbou	3ekw. 1958
veeteelt	3ekw. 1958
totaal	3ekw. 1958
Uitvoere:	
grondstowwe	1ekw. 1960
half-fabrikate	1ekw. 1960
Weglatings:	
Uitvoere:	
ingelegde vrugte en vrugte preparate	Jan. 1964
karakoelpelse	Jan. 1964
mielies	Jan. 1964
rou-suiker	Jan. 1964
sitrusvrugte	Jan. 1964
wol	Jan. 1964

Mynbou en steengroewery:

Byvoegings:	
Fisiese volume van produksie:	
gouderts gemaal	1ekw. 1960
Uitvoere:	
grondstowwe	1ekw. 1960
half-fabrikate	1ekw. 1960
Weglatings:	
Fisiese volume van steenkoolverkope	Jul. 1911
Gemiddelde salarisse en lone per maand:	
Blankes	Jul. 1958
Uitvoere:	
diamante	Jan. 1964
koper	Jan. 1964

Fabriekswese:

Byvoegings:	
Fisiese volume van produksie:	
masjinerie	Jan. 1961
Pryse van gewone aandele	Jan. 1910
Vaste investering, fabriekswese privaat:	
geboue en konstruksiewerke	1ekw. 1960
Weglatings:	
Arbeidsomset per 100 produksiewerkers:	
getal afdankings en bedankings	Jan. 1957

Elektrisiteit, gas en water:

Byvoegings:

Vaste investering, openbare korporasies:	
geboue en konstruksiewerke	1e kw. 1960
Waterverkope, Randwaterraad (volume)	Jan. 1960

Konstruksie:

Byvoegings:

Fisiese volume van produksie:	
boustene en teëls	Jan. 1961
Vaste investering:	
masjinerie en toerusting ens., private sektor	1e kw. 1960

Weglatings:

Arbeidsomset per 100 produksiewerkers:	
getal afdankings en bedankings	Jan. 1957
Gemiddelde salaris en lone per maand:	
Blankes	Jan. 1957

Groot- en kleinhandel, verversing en akkommodasie:

Byvoegings:

Bruto binnelandse produk, toegevoegde waarde:	
verversings en akkommodasie	1e kw. 1960
Gemiddelde salaris en lone per maand (alle rasse):	
groot- en kleinhandel	1e kw. 1966
motorhandel	1e kw. 1969
Kleinhandelsverkope:	
klerasie en skoeisel	Jan. 1958
Pryse van gewone aandele	Jan. 1958
Vaste investering:	
geboue en konstruksiewerke	1e kw. 1960
Werkverskaffing (alle rasse):	
groot- en kleinhandel	1e kw. 1966
motorhandel	1e kw. 1969

Weglatings:

Investering in voorrade, handel en nywerheid	1e kw. 1960
--	-------------

Vervoer, opberging en kommunikasie:

Byvoegings:

Gemiddelde salaris en lone per maand (alle rasse):	
Poskantoor	1e kw. 1959
Poskantoor:	
bedryfsuitgawes	Jan. 1964
inkomste	Jan. 1964
kapitaalluitgawes	Jan. 1964

Weglatings:

Gemiddelde salaris en lone per maand, S.A.S. & H.:	
Blankes	Jan. 1958

Finansiering, versekering, vaste eiendom en besigheidsdienste:

Byvoegings:

Bouverenigings:	
nuwe voorskotte toegestaan vir nuwe geboue	Jan. 1965
Bruto binnelandse produk, toegevoegde waarde:	
vaste eiendom en besigheidsdienste	1e kw. 1960
Gemiddelde salaris en lone per maand (alle rasse)	
private dienste	1e kw. 1963
Monetêre banksektor:	
netto goud- en ander buitelandse reserwes	Des. 1962
totale eise van die Landbank op die private sektor	Jan. 1969
Pryse van gewone aandele, finansieel	Jan. 1965
Werkverskaffing, private dienste (alle rasse)	1e kw. 1963

Weglatings:

Bouverenigings:	
verbandvoorskotte	Jan. 1945
Monetêre banksektor:	
goud- en ander buitelandse reserwes	Jan. 1946

Gemeenskaps-, maatskaplike en persoonlike dienste:

Byvoegings:

Bruto binnelandse produk, toegevoegde waarde:	
algemene owerheidsdienste	1e kw. 1960
sake-ondernemings	1e kw. 1960
Gemiddelde salaris en lone per maand (alle rasse):	
openbare owerhede	1e kw. 1959
Vaste investering, geboue en konstruksiewerke:	
plaaslike owerhede	1e kw. 1960
provinsiale administrasies	1e kw. 1960
sentrale regering	1e kw. 1960

Diverse reekse:

Byvoegings:

Betalingsbalans, uitvoere:	
kapitaalgoedere	1e kw. 1965
verbruikersgoedere	1e kw. 1965
totaal	Jan. 1958
Investering in voorrade, handel en nywerheid	1e kw. 1960
Verbruiksbesteding teen konstante 1963-pryse, (privaat):	
duursame goedere:	
vervoer en kommunikasie	1e kw. 1960
ander	1e kw. 1960
totaal	1e kw. 1960
semi-duursame goedere	1e kw. 1960
dienste	1e kw. 1960

Weglatings:

Gemiddelde salaris en lone per maand in nie-landbousektore:	
Blankes	Jan. 1958
Investering in voorrade:	
openbare korporasies	1e kw. 1960
openbare owerhede	1e kw. 1960
Invoere: Departement Doeane en Aksyns	Jan. 1910
Kapitaalverandering van maatskappye, alle groepe:	
nominale kapitaalvermindering	Jan. 1934
maatskappybesparings	1e kw. 1960
Uitvoere: Departement Doeane en Aksyns	
(uitges. goud)	Jan. 1910
Verbruiksbesteding aan:	
klerasie	1e kw. 1960
voedsel	1e kw. 1960
motors	1e kw. 1960

Verklaring insake pari-waarde van die rand

Uitgereik deur Sy Edele Dr. N. Diederichs, Minister van Finansies

4 Junie 1973

In my verklaring van 18 Maart 1973, waarin die posisie van die Suid-Afrikaanse rand in 'n wêreld van swewende wisselkoerse in oënskyn geneem is, het ek aangekondig dat dit besluit is om die bestaande pari-waarde van die rand in terme van goud te behou, en dat die Reserwebank sal voortgaan om dieselfde vaste koop- en verkoopkoerse vir V.S.A.-dollars te noteer as wat sedert die dollardevaluasie van Februarie 1973 in gebruik was. Ek het egter ook aangedui dat indien die swewende E.E.G.-geldeenhede méér ten opsigte van die V.S.A.-dollar sou appresieer as wat toe algemeen verwag is, Suid-Afrika sy posisie in heroorweging sal moet neem.

Sedertdien, en veral gedurende die jongste twee weke, het die meeste geldeenhede sodanig teenoor die V.S.A.-dollar geappresieer dat die dollar tans byna 5 persent swakker teenoor sterling en tussen 4 tot 6 persent swakker teenoor die meeste ander Wes-Europese geldeenhede staan as wat die geval op 19 Maart 1973 was. Indien Suid-Afrika sou voortgaan om sy *bestaande* koop- en verkoopkoerse vir die V.S.A.-dollar te handhaaf, sal dit dus beteken dat die rand ook sedert die middel van Maart 1973 in dieselfde mate as die dollar teenoor genoemde valutas gede-presieer het. Teenoor alle buitelandse geldeenhede sal dit 'n gemiddelde effektiewe depresiasie van die rand sedert die middel van Maart van tussen 2 en 3 persent beteken.

So 'n depresiasie van die rand word in die huidige omstandighede nie as gewens beskou nie. Die land se betalingsbalans is steeds baie gunstig en die goud en ander buitelandse bates gehou deur die Reserwebank het vanaf 16 Maart verder met ongeveer R100 miljoen toegeneem, en staan tans op die bevredigende peil van ongeveer R1 200 miljoen. Die *totale* amptelike reserwes is tans in die omgewing van R1 350 miljoen, wat 'n rekordpeil verteenwoordig. In dié verband is dit veral van betekenis dat die goudprys op die private mark vanaf ongeveer 82 dollar per fyn ons teen die middel van Maart 1973 tot ongeveer 120 dollar per fyn ons tans, d.w.s. met ongeveer 46 persent, gestyg het. Hierdeur is Suid-Afrika se onderliggende betalingsbalansposisie aansienlik versterk. Vanuit die oogpunt van die betalingsbalans beskou, is 'n depresiasie van die rand dus tans nie nodig of welkom nie.

Ook vanuit die standpunt van inflasiebekamping sou so 'n depresiasie 'n ongewenste uitwerking hê. Dit sou naamlik ingevoerde pryse uitgedruk in rande laat styg wat óf sou neig om die koers van toename in die verbruikersprysindeks te verhoog óf om 'n dalende tendens daarin teen te gaan.

In die lig van bostaande is besluit dat die Reserwebank vanaf môre, Dinsdag 5 Junie 1973 nuwe aan- en verkoopkoerse vir die V.S.A.-dollar sal noteer wat op 'n appresiasie van die rand teenoor die dollar van ongeveer 5 persent sal neerkom. Die goudpariteit van

die rand bly egter onveranderd op R29,75 per fyn ons. Gemelde wisselkoersaanpassing beteken dus dat vir die huidige die wisselkoers van die rand met die V.S.A.-dollar nie binne die toelaatbare marges rondom die goudpariteitwisselkoers gehandhaaf word nie, en die Internasionale Monetêre Fonds is reeds dienooreenkomstig in kennis gestel.

Teenoor alle buitelandse geldeenhede sal dit 'n gemiddelde effektiewe appresiasie van die rand van tussen 2 en 3 persent vergeleke met die posisie op 19 Maart meebring. By die bepaling van die mate van appresiasie is nie slegs rekening gehou met die onlangse bewegings in die wisselkoerse van die V.S.A.-dollar teenoor ander geldeenhede nie, maar ook met die disinflasionistiese uitwerking wat die stap behoort te hê.

Verklaring insake reserwesaldo's en rentekoerse

Uitgereik deur die President van die Suid-Afrikaanse Reserwebank, dr. T. W. de Jongh

10 April 1973

Ná samesprekings met die bankinstellings en bouverenigings oor die implikasies van die onlangse vermindering in die Bankkoers van 6 tot $5\frac{1}{2}$ persent en ná die gebruikelike oorlegpleging met die Tesourie, het die Reserwebank besluit om die supplementêre reserwesaldo's wat bankinstellings by die Nasionale Finansiële korporasie moet hou, van 10 tot 7 persent van hulle korttermynverpligtings teenoor die publiek te verminder. Hierdie vermindering tree in werking vanaf die datum van sertifisering van elke bank se maandopgawe (Vorm B.W. Nr. 7) vir die maand geëindig 31 Maart 1973, en die nodige kennisgewing sal môre in 'n Staatskoerant verskyn. Die banke se *totale* likwiede batevereistes bly onveranderd op 45 persent van korttermyn-, 28 persent van mediumtermyn-, 5 persent van langtermyn- en 10 persent van aksepterpligtings.

Hierdie verslapping sal bankinstellings meer vryheid verleen by die bepaling van die samestelling van hulle likwiede bates en behoort hulle daartoe in staat te stel om 'n hoër gemiddelde rentekoers op hierdie bates te verdien as wat andersins moontlik sou gewees het. 'n Vermindering in die totale likwiede batevereistes van die banke word nie in hierdie stadium as gewens beskou nie, aangesien daar verwag word dat die volgehoue gunstige betalingsbalans en die ekspansionistiese fiskale beleid wat in die Begroting aangekondig is, 'n voortgesette verruiming in geldmarktoestande in die tydperk wat voorlê tot gevolg sal hê. Die likwiteit van die banke behoort dus meer as voldoende te bly om 'n verdere uitbreiding in krediet aan die private sektor toe te laat. In hierdie verband word bankinstellings nog eens versoek om voorkeur aan krediet vir produksie en uitvoere te verleen.

In die lig van die voorgaande word dit van bankinstellings verwag dat hulle die vermindering in die Bankkoers sal volg deur hulle oortrekkings- en ander vergelykbare uitleenkoerse met $\frac{1}{2}$ persent te verlaag. So 'n verlaging sal nie alleen in ooreenstemming met die huidige ekspansionistiese monetêre beleid wees nie, maar sal ook 'n natuurlike reaksie op die huidige en verwagte vraag- en aanbodneigings in die geldmark verteenwoordig.

Met betrekking tot die koerse wat bankinstellings op deposito's en wat bouverenigings op deposito's en aandele betaal, wil dit voorkom asof daar tans geen regverdiging bestaan vir 'n algemene verlaging net omdat die Bankkoers verminder is nie. Sommige depositokoerse het natuurlik alreeds in ooreenstemming met markneigings gedaal en andere, in die besonder korttermynkoerse, kan verwag word om te volg. Met die een uitsondering wat hieronder aangedui word, word daar egter nie tans deur die owerhede 'n beroep op banke en bouverenigings gedoen om enige verlaging in hulle koerse op deposito's en aandele aan te bring nie.

Uit die onlangse samesprekings wat met hierdie instellings gevoer is, het dit egter duidelik geblyk dat die bestaande vrywillige ooreenkoms oor deposito- en aandeelkoerse nie bevredigend gewerk het nie. Dit sal onthou word dat wetlike beheer in Maart 1972 oor koerse op deposito's en bouverenigingaandele ingestel is naastenby op die peil wat in daardie stadium gegeld het, maar nadat die Bankkoers in Augustus 1972 vanaf $6\frac{1}{2}$ tot 6 persent verlaag is, het hierdie instellings vrywilliglik ingestem om meeste van hulle deposito- en aandeelkoerse tot $\frac{1}{2}$ persent benede die wetlike maksimumkoerse te verminder. Die maksimumkoers van $8\frac{1}{2}$ persent betaalbaar op deelnemingsverbandfondse en op skuldbriewe wat deur finansiële instellings uitgereik word, is nie in daardie stadium verlaag nie. Alle instellings het hulle egter nie by hierdie onderlinge akkoord gehou nie.

Dit is derhalwe besluit om die koerse waaroor verlede Augustus ooreengekom is, te wettig. Terselfdertyd word van die geleentheid gebruik gemaak om twee veranderinge in die patroon van koerse aan te bring wat geregverdig skyn te wees op grond van die ondervinding sedert Maart verlede jaar. Die eerste is 'n vermindering van $\frac{1}{4}$ persent tot 7 persent in die maksimum koers betaalbaar deur bouverenigings op hulle opbetaalde onbepaaldetermynaandele (met uitsluiting van belastingvrye aandele) en op hulle gewone vastetermynaandele. Aangesien die „dividend“ op hierdie aandele sedert Augustus 1971 op dieselfde basis belas word as dividende op gewone aandele van maatskappye, is gevoel dat die vorige koers 'n onredelike voordeel aan bouverenigings verleen. Die tweede verandering is die invoering van 'n nuwe maksimum koers van $7\frac{1}{2}$ persent vir deposito's van twee jaar en langer met die doel veral om die mededingingsvermoë van dié bankinstellings wat in 'n belangrike mate op langer-termynfondse staatmaak, te verbeter.

Die nuwe wetlike *effektiewe* koerse wat, met die twee uitsonderings hierbo aangedui, identies is aan die koerse waaroor verlede Augustus ooreengekom is, sal die volgende wees:

A. Depositokoerse van bankinstellings en bouverenigings	Persent per jaar
1. Deposito's geneem vir 'n tydperk van, of onderworpe aan kennisgewing van onttrekking van:	
(a) minder as ses maande, met inbegrip van spaardeposito's en daggeldlenings	$5\frac{1}{2}$
(b) ses maande en langer, maar minder as twaalf maande	$6\frac{1}{4}$
(c) twaalf maande en langer, maar minder as vier-en-twintig maande	7
(d) vier-en-twintig maande en langer	$7\frac{1}{2}$
2. Deposito's ingevolge die Staatsondersteunde huiseienaarsbesparingskema	$6\frac{1}{2}$

B. Koerse op bouverenigingaandele

(a) Subskripsie-aandele deur 'n
permanente vereniging uitgereik	6½
(b) Opbetaalde onbepaaldetermynaandele
(uitgesonderd belastingvrye aandele)
en gewone vastetermynaandele	7
(c) Vastetermynaandele met 'n gewaarborgde
dividend soos in Artikel 37(5A) van
die Bouverenigingswet omskryf	7½
(d) Belastingvrye onbepaaldetermynaandele	6½

Die bostaande stel maksimum koerse sal op 11 April 1973 in werking tree, en die nodige kennisgewing sal in die Staatskoerant waarna hierbo verwys is, verskyn.

Opmerking oor tabelle

Die aandag word weer eens gevestig op die feit dat sommige van die syfers wat in die Kwartaalblad verskyn, een keer per jaar in die Junie-uitgawe hersien word. Alle reekse waarvan die seisoensinvloed uitgeskakel is, is hersien, nie alleen om veranderde seisoenspatrone in ag te neem nie maar ook as gevolg van hersienings van die basiese gegewens.